

GONIEC NADWIŚLAŃSKI

GŁOS POMORSKI

Jedynе pismo poranne na Pomorzu, poświęcone sprawom Stanu Średniego.

Redakcja administracja w Grudziądzu, ul. Mickiewicza 3. Telefon 33. — Telefon redakcji w noc. nr. 311 i 312. — Konto czekowe P. K. O. Poznań nr. 207744
Reprezentacja Gońca Nadwiślańskiego w Toruniu: Ul. Św. Ducha nr. 13. Telefon 56.

Nr. III.

GRUDZIĄDZ — TORUN, niedziela, dnia 13 maja 1928 r.

Rok IV.

HERBATA PERŁOWA

AROMATYCZNA, MOCNA I WYDAJNA.
Wszystkowiatawirma, istniejąca od roku 1787

Za kordonem.

Traktaty pozostawiły część ziem polskich, i liczne rzesze rodaków poza granicami Rzeczypospolitej. Mazury i Warmja, pogranicze Wielkopolski i Śląsk Opolski pozostały w rękach niemieckich, jakkolwiek ziemie te zamieszkałe są niemal wyłącznie przez ludność polską lub przynajmniej pochodzenia polskiego.

Tylowiekowy wysiłek niemiecki, zmierzający do wytepienia polskości na tych ziemiach, nie zdołał przemóc hartu ludności polskiej i jej woli do zachowania mowy i wiary ojczystej. Inne zupełnie byłyby wyniki plebiscytów, gdyby o nich nie były decydowały bezprawie i brutalny gwałt pruski. Kłamliwości plebiscytów dowiodłyby również wybory do parlamentu niemieckiego i sejmu pruskiego, gdyby ludność polskiej pozostawiono możność swobodnego wypowiedzenia się i gdyby... społeczeństwo polskie nieco więcej pamiętało o rodakach po tamtej stronie granicy zachodniej mieszkających.

W obecnej kampanji wyborczej bezprawia władz pruskich dosięgły szczytu, Niemcy w Polsce mieli najzupełniejszą swobodę w akcji wyborczej, nadużywali jej nawet, usiłując pozyskać sobie głosy polskie niedozwolonymi sposobami, tymczasem polakom w Niemczech nie pozwala się nawet na odbywanie zgromadzeń, a biorących udział w akcji wyborczej przesłado- wano nas na Pomorzu w okresie niewoli. Zaś tam, gdzie pomimo wszystkich szykan, władze pruskie nie mogą złamać „uporu“ polskiego, na widownie wkraczają bojówki niemieckie, które pod okiem i patronatem władz dokonują pogromów.

Zaiste, podziwiać trzeba bohaterstwo tych naszych rodaków za kordonem, których ani szykany i represje władz ani palki bojówek, rzy niemieckich zmusić nie mogą do zaprzestania pełnienia służby narodowej, którzy na oltarzu Ojczyzny kładą nie tylko swój trud, ale i majątek i zdrowie nieraz. W warunkach, o jakich my w Polsce ślabe tylko mamy wyobrażenie, w warunkach poprostu straszliwych, wysoko dzierżą oni sztandar narodowy i po bohatersku bronią polskości wydartych nam ziem.

Podobnie jak w Strzemięcinie.

Tylko skutki były daleko straszliwsze. Kilkadziesiąt ofiar obsunięcia się ziemi.

Rzym, 11. V. (Pat.) Tel. Union donosi z Gratomare, że w okolicy z powodu deszczu nastąpiło obsunięcie się 15.000 m. sześciennych ziemi, która zasypała dwa domy weśniacze, przyczem

6 osób zginęło a 18 zostało rannych. Ziemia ta zasypała również tor linii kolejowej prowadzącej z Ankony do Brindissi wskutek czego pociąg osobowy, który zaraz po wypadku nadjechał, uległ

pełnemu wykołaceniu, przyczem 12 osób, w tem troje dzieci, poniosło śmierć, zaś 17 odniosło rany. Uszkodzenie wskutek katastrofy jest tak wielkie, że naprawa toru potrwa 5 dni.

Messagero donosi, że liczba osób, które w Gratomaro postradały życie, wynosi 16.

Budżet M. S. Wojsk.

Brak 20.000 koni. Budżet jest mniejszy niż zeszłoroczny.

Warszawa, 11. V. (Pat.) Na dzisiejszym rannem posiedzeniu sejmowej Komisji budżetowej przed przystąpieniem do głosowania nad budżetem Ministerstwa Oświaty przemawiali jeszcze przedstawiciele Ministerstwa, dając dalsze wyjaśnienia na pytania i zarzuty, które przedstawiono podczas dyskusji.

Po przerwie przystąpiono do obrad nad budżetem Ministerstwa Spraw Wojskowych. Wiceminister gen. Konarzewski na wstępie oświadczył, że Marszałek Piłsudski chciał koniecznie sam przedstawić budżet Komisji, jednak niestety nie może tego uczynić. Następnie p. wiceminister podkreślił, iż dążeniem Min. Spraw. Wojsk. w ub. dwóch latach było z jednej strony tworzenie podstaw prawnych do przygotowania obrony państwa, z drugiej strony usprawnienia organizacji i administracji sił zbrojnych celem dania możności pełnienia istotnych zadań podczas pokoju.

Następnie p. wiceminister szczegółowo omawiał działalność Ministerstwa Spraw Wojskowych.

Wobec przedstawienia danych, p. wiceminister prosi o uchwalenie przedłożenia rządowego.

Czynią to pomimo, że tak mało, tak bardzo mało zrozumienia znajdują w Polsce. I jeszcze mniej pomocy. Już nieraz stwierdzali z gorącością, że często mają wrażenie, iż Polska zapomniiała o nich. Niestety, wiele w tem prawdy. Jak biednie wygląda ta pomoc, którą udzielamy naszym rodakom w Niemczech, w porównaniu z pomocą, jaką otrzymują z Niemiec Niemcy w Polsce! My lożymy tysiące, Niemcy — miliony. My pamiętamy o tych naszych rodakach tylko czasami, Niemcy o swoich w Polsce — stale.

Jeżeli Niemcy nie wyrzekli się walki o ziemię, do których żadne-

Na popołudniowym posiedzeniu poseł Kościalkowski (B. B.) sprawozdawca budżetu Min. Spraw Wojsk. omawiając ten budżet zaznaczył, że wynosi on w dziale wydatków 744.965.788 zł. Do tego dochodzą wydatki przedsiębiorstw i wytwórczości wojskowych w kwocie 19.120.000 zł. Następnie referent przeszedł do scharakteryzowania budżetu poszczególnych departamentów. Referent omawia m. in. sprawę niemożności całkowitego zlikwidowania instytucji ordynansów z powodu nieotrzymania ekwiwalentu pieniężnego. Co się tyczy departamentu kawalerji, to wojsku naszemu brak jeszcze 20.000 koni. Referent podkreśla, że jeźdźcy nasi zdobyliby jeszcze większe laury zagranicą, gdyby mieli lepsze konie. Chodzi o wyasygnowanie 50.000 zł. na zakup koni.

W końcu referent omówił sprawę polepszenia bytu wojska i wniósł o uchwalenie budżetu w całości, oraz 54.000 zł. na pokrycie wydatków związanych z pobytom króla Afganistanu i wydatków na wystawę ogólnokrajową. Nie może być mowy o zmniejszeniu budżetu, gdyż jest on mniejszy od realnego budżetu roku zeszłego.

Zatarg chińsko-japoński.

Czy zostanie zlikwidowany? Premier japoński, „wykreca się sianem“. Chińczycy niby okazują dobrą wolę

Tokio, 11. V. (Pat.) Tel. Union donosi, że premier rządu japońskiego Tanaka przyjął przedstawiciela papieża monsign. Giardini i odbył z nim konferencję w sprawie japońsko-chińskiego zatargu. Premier miał wyjaśnić, że nie może nie poradzić w celu zapobieżenia rozlewowi krwi, ponieważ decyzja w tym kierunku przeszła obecnie do rąk władz wojskowych.

Z Szantungu donoszą, że minister spraw zagranicznych rządu południowo chińskiego oświadczył, iż zatarg chińsko-japoński załatwiony zostanie na drodze dyplomatycznej. (Tymczasem jednak grzmia armaty! — Uw. red.)

Genewa, 11. V. (Pat.) Rząd nankijski przysłał do Ligi Narodów protest przeciwko naruszeniu przez Japonię suwerenności Chin, co wytwarza sytuację, zagrażającą pokojowi. Sekretarjat Ligi Narodów zawiadomił o piśmie rządu chińskiego członków Rady Ligi Narodów.

Nieudały lot „Italji“.

Statek powrócił do Kingsbay.

Merlin, 11. V. (Pat.) Z Kingsbay na Szpiebergu donoszą, że dziś o 6 rano wystartował do lotu nad biegun północny statek powietrzny „Italja“. General Nobille oświadczył przed odlotem, że zamierza lądować na wybrzeżu Ziemi Lenina, w celu dokonania tam ważnych pomiarów geograficznych i meteorologicznych. Statek miał w ciągu 40 do 50 godzin powrócić do Kingsbay, a powrócił do zatoki już o godz. 4 popoł. Statek musiał zawrócić z powodu niekorzystnych warunków atmosferycznych

J. Gierski.

*

Każdy polak powinien być członkiem Związku Obrony Kresów Zachodnich i zasilać ofiarami jego fundusz opieki nad polakami w Niemczech.

Rokowania polsko-litewskie.

P. Hołowko powraca do Warszawy.

Kowno, 11. V. (Pat.) Przewodniczący delegacji polskiej naczelnik Hołowko odbył kilka konferencji z przewodniczącym delegacji litewskiej dr. Ballotisem. Rozmowy dotyczyły kwestji prac podkomisji rozrachunkowej, oraz podkomisji bezpieczeństwa, omawiano

również kwestję zwołania na jutro końcowej konferencji plenarnej, na której strona litewska zgłosi swe kontrproponycje. W niedzielę rano delegacja polska opuści Kowno, udając się przez Królewiec do Warszawy.

Cieszcie się skazani: będzie amnestja.

Uchwały Rady Ministrów.

Warszawa, 11. V. (Pat.) Dziś w godz. wieczornych odbyło się posiedzenie Rady Ministrów, na którym uchwalono szereg projektów

Niezwykły zbieg okoliczności.

4-letnie dziecko cudem wyrwane śmierci.

Łódź, 10. 4. W dniu wczorajszym przy ul. Rzgowskiej nr. 41, miał miejsce niezwykle wypadek.

Z okna III piętra oficyny tego domu wskutek niedozoru rodziców, wypadł 4-letni Leszek Batorowicz.

Śmierć dziecka zdawała się nieunikniona, jednakże wskutek niezwyklego zbiegu okoliczności, wyszło ono ze strasznego wypadku niemal bez szwanku.

W chwili, gdy chłopczyk wypadł, z okna I piętra, w którym była wyłożona wierzchająca się pościel, wyrzuciła służąca.

Ujrawszy spadające dziecko, chwyciła je za nóżkę.

Nie zdołała go jednak utrzymać.

W rękę jej pozostał tylko pantofelek, zaś dziecko upadło na pościel i sunęło się z niej na bruk podwórza, nlegając jedynie potłuczeniu prawego rąka.

Stwierdził to zawezwany lekarz pogotowia Kasy Chorych, który poza tem nie znalazł u Leszka Batorowicza żadnych jakichkolwiek obrażeń.

Niezwykły wypadek wywołał ogromną sensację w całej dzielnicy.

Nie popierał polskim groszem obcych.

Lekarz obłąkanych.

242

(Ciąg dalszy.)

— Boże mój, Boże wielki! sprawieśliwy i miłosierny, Boże pełen dobroci, błagam Cię, nie zabieraj mi matki mojej... Oszczędz mi boleści jakiej nie zniosłyby siły moje... Spraw, żeby przegorz, oświecony przez Ciebie, łaską Twoją wspomagany, ocalił ją i przywrócił do rozumu... Pozwól, aby udrowiona na duszy i ciele mogła Cię szechać, jak ja Cie Kocham, błogosławić, jak ja Cie błogosławie...

Ta serdeczna modlitwa dziecka o miłość nad biedną matką wzruszyła serce szatana... Na Fabrycjusza nie podziałała jednakże wcale.

Edma po chwili podniosła się w milczeniu, popatrzyła ponownie na śpiącą matkę, wzięła świecę i wyszła z pokoju.

Siostrzeniec bankiera po zniknięciu młodego dziewczęcia, stał jeszcze czas jakiś i wstrzymując oddech czekał. Dopiero gdy smuga światła, rysująca się pode drzwiami, znikła, zmienił pozycję. Pewny, że kuzynka położyła się z powrotem i zagasiła świecę, zeszedł ze schodów i wszedł z kolei do pokoju biednej obłąkanej. Zbliżył się do łóżka, namacał ręką karafkę stojącą na małym stoliku, przy łóżku Joanny, wziął ją i zbliżył się do okna... Karaf-

ka była w trzeciej części wypróżniona. Wyjął z kieszeni mały flakonik z „Datura stramonium“, wyciągnął korek zębami i wpuścił do napoju ósm czy dziesięć kropli.

Zaledwie tylko skończył, Joanna poruszyła się na łóżku. Nędznik wystraszony obrócił się ku niej. Warjatek, uniósłszy się na łóżku, zaczęła machać rękami po stoliku. Ręka jej napotkała próżną szklankę.

— Pić — szeptała — pić... straszne mam pragnienie.

— Doskonale — pomyślał sobie Fabrycjusz — przybyłem w samą porę.

W milczeniu przyskoczył do łóżka i podsunął chorej karafkę.

Poczuła zimno kryształ... Pochwyciła napój, przyłożyła go do ust i wypila wszystko do ostatniej kropli.

Truciciel uśmiechnął się. Wszystko szło, jak pragnął — a jednakże w sekundę później rzucił się do drzwi przeżarzony i zaledwie powstrzymał się od wykrzyku...

Joanna wypuściła z rąk próżną karafkę, która się z hałasem rozbiła o podłogę.

Trudno było przypuszczać, aby ten hałas alarmu nie spowodował...

Fabrycjusz zbiegł ze schodów jak bomba, przebiegł się, zamknął po chwili drzwi za sobą, włożył buty i pizaleciał po trawniku aż do furtki ogrodowej i gdy już wyostał się na zewnątrz, Edma, drżąc ze strachu, oo

Powierzenie polakowi ważnej misji.

Kraków, 11. V. (Pat.) Prorektor Uniwersytetu Jagiellońskiego prof. Rostworowski, którego rząd polski przed miesiącem powołał na stanowisko członka misji pojednawczej polsko-szwedzkiej, otrzymał ostatnio zaproszenie za zgodną decyzją rządu belgijskiego i fińskiego do objęcia analogicznego stanowiska w belgijsko-fińskiej misji pojednawczej.

Burza gradowa.

Berlin, 11. 5. (Pat.) Wczoraj wieczorem szalała w zatoce Hamburgskiej niezwykle silna zawierucha, połączona z gradem i ulewным deszczem. Kilka okrętów znajdujących się przy ujściu Łaby musiało zawrócić do portu. Belgijski parowiec, który płynął z Gdańska do Antwerpii, stracił wielką część swego ładunku i zmuszony był zawinąć do portu.

Znamienne oświadczenie

J. Emin. Ks. Kardynała Prymasa

w sprawie Ligi Katolickiej.

Dnia 5 maja 1928 r. przyjął Protektor Ligi Katolickiej J. Eminencja Ks. Kardynał — Prymas ustny referat sekretarza Generalnego L. K. Ks. Józefa Prądzyńskiego o stanie organizacyjnym Ligi Katolickiej w archidiecezjach gnieźnieńskiej i poznańskiej.

J. Eminencja stwierdził z naciskiem, że okres, w który obecnie wkroczył kościół katolicki w Polsce, wymaga, aby istniała i pracowała zwarta organizacja katolicka, która będzie rozważała współczesne problemy katolickie, — przygotowywała ich popularyzację, — wprowadzała zasady katolickie w życie prywatne i publiczne, — stała na straży swobody życia kościelnego w kraju, — urzędowała manifestacje, o ile się okazały potrzebne dla dobra sprawy katolickiej.

Za organizację, która te zadania spełnia, uważa Jego Eminencja Ligę Katolicką. Dla tego jako arcybiskup pragnie usilnie,

aby sieć organizacyjna Ligi Katolickiej obejmowała jaknajwiększą parafię archidiecezji gnieźnieńskiej i poznańskiej, jako Prymas zaś, aby w kraju całym silnie się przyjął.

Pracę Ligi Katolickiej uważa J. Eminencja za misję wewnętrzną, której błogosławi z całego serca.

W końcu polecił N. Ks. Prymas referować sobie regularnie o rozwoju Ligi Katolickiej i wyraził nadzieję, że IX Zjazd Katolicki w Gostyniu, połączony z koronacją Cudownego Obrazu Matki Boskiej na św. Górze, przyczyni się do pogłębienia myśli katolickiej w społeczeństwie polskim.

To też obiecuje J. Eminencja w modlitwie Swej pamiętać o pracach Komitetu IX Zjazdu Katolickiego, tem więcej, że będą one niejako przygotowaniem do ogólnopolskiego katolickiego Kongresu Eucharystycznego, mającego odbyć się w r. 1929 w Poznaniu.

Bezdomny książę.

Wiedeń, 11. V. (Pat.) Dzienniki donoszą, że książę Karol rumuński wystosować miał pismo do rządu włoskiego z prośbą o zezwolenie mu na osiedlenie się na Riwierze włoskiej. Równocześnie donoszą, że starania ks. Karola o uzyskanie zezwolenia na osiedlenie się w Belgji nie odniosły skutku.

Skład nowego Sejmu według zajęć posłów.

Oblicze nowego Sejmu przekształciło się nie tylko pod względem politycznym — zmienił się również stosunek reprezentowanych w Sejmie przedstawicieli różnych zawodów.

Główny urząd statystyczny obliczył, że posłowie według zawodów należą do następujących grup:

Rolnicy	89 posł.
Ziemiańskie	27 „
Przemysłowcy i kupcy	21 „
Rzemieślnicy	2 „
Inżynierowie technicy	15 „
Duchowni	11 „
Prawnicy	43 „
Wojskowi	9 „
Dziennikarze i literaci	43 „
Profesorowie	43 „
Nauczyciele	21 „
Urzednicy państw. i prywat.	64 „
Lekarze	12 „
Robotnicy	14 „
Inne zawody	30 „

W stosunku do układu rzeczy w poprzednim Sejmie, utrzymała się ta sama liczba rolników i lekarzy. Najbardziej wzrosła liczba profesorów — niemal potrójnie (z 15 na 43), prawników (z 30 na 43), robotników przeszło potrójnie (z 4 na 14) i ziemian — niemal potrójnie (z 10 na 27).

Uderza nikła liczba rzemieślników, co nie dowodzi o sile obrońców rzemiosła. Mamy w obecnym składzie kilku nauczycieli, inżynierów i techników, obecnymi są sprawami rzemiosła i temuż oddanych, jakkolwiek rozproszeni po poszczególnych partjach nie zawsze będą mogli wywrzeć decydujący wpływ na tok spraw rzemiosła dotyczących. Sprawa rzemiosła winna zresztą wyjść poza wpływ klucza partyjnego.

raz drugi weszła do matki. Joanna nie spała i zdawała się być spokojną. Widok rozrzuconego szkła na podłodze wytłumaczył dostatecznie Edmie hałas, jaki posłyszała. Żadne podejrzenie na myśl się jej nie nasunęło.

Co się działo tymczasem z Klaudjuszem Marteau? Dla czego nie udał się za Fabrycjuszem, skoro był taki pewny, że już mu się teraz nie wymknie?

Musimy odpowiedzieć na to podwójne pytanie.

Pozostawiliśmy eksmarnarza w ciśnień przejściu, pomiędzy zabudowaniami amfiteatru a trupiarnią. Otaaczała go ciemność zupełna. Nadstawił ucha i posłyszał oddalającego się Fabrycjusza, ale pomiędzy tymi wysokimi murami echa jego kroków tak dziwnie się odbijało, że Klaudjusz nie mógł się zorientować, w którą stronę pędził nędznik, za którym śledził.

— Czy skręcił na prawo, czy na lewo?... Do pioruna, nie a nie nie wiem!... Ale... marsz! może mi się uda jako!

Przypadek, jedyny teraz jego przewodnik, pociągnął go na prawo i pociągnął dobrze... Przebiegł szybkim krokiem drogę, okalającą zabudowania, minal niepostrzeżenie furtkę, która trucieliem zostawił otwartą i po paru chwilach do tego stopnia nie mógł się zorientować, iż zobaczył się z obłąkanym w jakimś labiryncie. — Chodziło mu o wyszukanie przejścia do ogrodu. Ale jakże je odnaleźć?

Nie zważając na to, że może zdradzić obecność swoją, bo którakolwiek z dozoruujących infirmerek może go zobaczyć z góry, wyjął pudełko z zapalnikami i zaczął zawzięcie pocierać o mur jedną z drugą. Ale zapomniał zabrać nowe ze sobą, a te kilka, które były jeszcze w pudełku, pogasły zaraz po pierwszym potarciu. Klaudjusz aż nogami tupal ze słości.

— A to djabeł się na mnie uwziął widocznie!... — mruczał pod nosem. — Iśe mi teraz za moim panem jest prosto niepodobniem!... Co teraz zrobić?... Mam ochotę narobić hałasu i poruszyć całe piekło... Pobudza się — przyłecą, będą mnie wypytywać naturalnie, że powiem wszystko, pochwycą tego lotra w zabudowaniu warjatek i będzie musiał się wytłumaczyć, po co tu przyszedł... Z pewnością nie źle go to zamabarasuje...

Podrapał się po uchu i odrzekł: — Nie, nie dobra to myśl. Doktor Rittner, którego wcale nie znam, może także nie wart wiele więcej, a może jest nawet współnikiem mojego szanownego chlebowdawcy... Gdyby tak naprawdę było, tobym się ładnie urządził... Godni współnicy, widząc się narażonymi, skreśliliby mi leć na poczekaniu... Do pioruna to byłoby na maie za głupio! Nie... nie... tak nie można! Do policji należy rozplatać ten węzeł i zaraz rano panowie z prefektury zostaną powiadomieni o wszystkim... —

Kasy Chorych w świetle cyfr.

W zeszytach 3—4 „Przeglądu Ubezpieczeń Społecznych” organu ogólnopolskiego związku kas chorych w Polsce (z marca br.) ogłoszone zostały dane statystyczne, dotyczące ubezpieczeń na wypadek choroby, opracowane w ministerstwie pracy i opieki społecznej.

Z chwilą, gdy cyfrowe oświetlenie tych organizacji zostało dokonane, nietrudno będzie ulepszać je z roku na rok i dojść do właściwej statystyki, która znowu da możliwość zbadania samej gospodarki instytucji, poprawienia tego wszystkiego, co poprawić należy.

Narazie możemy podać do wiadomości, że na terenie Rzeczypospolitej istniało w 1926 r. 228 kas chorych, a mianowicie: województwa centralne miały 81 kas, województwa wschodnie 19, województwa zachodnie 57, województwa południowe 69, Śląsk Cieszyński 2 kasy. Z tych 228 kas statystyka obejmuje 226, które w 1926 r. miały przychodu: ze składek — zł. 144.607.364,23 z odsetek — złotych 1.611.050,06, z innych źródeł — zł. 5.088.634,91. Razem zł. 151 miljonów 307.049,20. Wydatki zaś wyniosły: na świadczenia: — złotych 113.753.464,15, na administrację — zł. 14.458.021,66, na koszty ogólne — zł. 6.738.262,94. Razem złotych 134.949.748,75. Różnicę między przychodem, a rozchodem stanowi tu nadwyżka bilansowa, w sumie 20.684.644,75 zł po potrąceniu niedoboru w niektórych kasach, który ogółem wynosi 4.327.344,30 zł.

Kasy chorych, jak wykazuje sprawozdanie za 1926 r. posiadały w gotowości i bankach 4.477.121 zł. 98 gr., papierach procentowych: 294.323 zł. 22 gr., u dłużników z tytułu składek 34.056.630 zł. 29 gr., u skarbu państwa 3.611 zł. 41 gr., u różnych 4.484.578 zł. 48 gr., w zobowiązaniach wekslowych 929.369 zł. 96 gr., w zobowiązaniach do wyliczenia 687.928 zł. 45 gr. w remanentach materiałów leczniczych i gospodarczych — 4.093.698 zł. 16 gr., w ruchomościach 6.244.555 zł. 30 gr., w nieruchomościach 15.008.296 zł. 73 gr. Niedobory za wszystkie lata w pewnej ilości kas doszły do 7.124.595 zł. 65 gr., zobowiązania wobec wierzycieli: 17.713.186 zł. 39 gr. Fundusze własne: amortyzacyjny — 7.308.668 zł. 21 gr., zapasowy: 55.990.725 zł. 03 gr. Ogólna suma bilansu 81.012.579 zł. 63 gr.

Cyfrы powyższe bardzo wymownie wskazują na to, że kasy chorych stanowią dość znaczną pozycję w naszych ogólnych stosunkach budżetowych i w naszym ogólnym majątku. Czy również w tym samym stosunku spełniają te zadania, dla których do życia powołane zostały i czy w tej samej mierze cieszą się zaufaniem i uznaniem szerokich mas pracowniczych!... Pod tymi względami istnieje dużo zastrzeżeń...

Kroniki sądowe notują tyle spraw w związku z kasami chorych, że znaleźli się złośliwi, którzy twierdzili że dla tych spraw należałoby w sądach, specjalnie powtórzyć działy i to zarówno cywilne, jak i karne. Nie brak niestety nadużyć — nie brak też skarg ze strony ubezpieczonych na nieuwzględnienie ich słusznych

życzeń i potrzeb, nie brak też i spraw przeciw nadużywającym swoje prawa do świadczeń...

Ile we wszystkich niezadowoleniach jest prawdy, w jakiej mierze są one uzasadnione? Odpowiedzieć mogą tylko te zainteresowane jednostki, które są w tych rzeczach kompetentne, które mogą ocenić wartość leczenia w kasach, które bliżej w działalność kas są wtajemniczone.

Możemy powiedzieć, że uderza duża suma ujawnionych w sprawozdaniu kosztów administracyjnych i kosztów ogólnych, wynosząca ogółem z górą 19 proc. świadczeń. Nie jest wskazane także robienie inwestycji, jedynie ze składek. Czy nie lepiej byłoby zatem skorzystać z jakiegoś kredytu długoterminowego?...

Minister pracy i opieki społecznej w swym exposé na komisji budżetowej mówił o konieczności nadzoru nad instytucjami ubezpieczeń społecznych. Podkreślił te jego życzenia należy z pełnym uznaniem. Kasy chorych potrzebują niewątpliwie nadzoru.

Do tych uwag dodajemy jeszcze jedną, mianowicie tę, że w Polsce Zachodniej naogół Kasy Chorych już funkcjonują normalnie, a niemal wszędzie postępy są znaczne.

Wygrała sobie posąg.

W ostatnim ciągnięciu dolarówki 8.000 dolarów wygrała urzędniczka banku „Krotochwill i Pernaczyński” w Poznaniu.

Poco litwin przyjechał do Warszawy.

W tych dniach, jak już o tem pisaliśmy, przybył do Warszawy p. Borys Bernstein, dyrektor Prekybos Bankas w Kownie, znany bankier litewski. Współpracownikowi „Gazety Handlowej” gość litewski oświadczył:

— Przybyłem tu w celu nawiązania kontaktu bezpośredniego z polskimi sferami finansowymi. Wobec zbliżającej się chwili wznowienia stosunków normalnych między Polską a Litwą jest to przede wszystkim zupełnie naturalne i zrozumiałe. Sieć interesów finansowych całego świata splata się bardzo silnie. Nasze banki, które doskonale pracują i rozwijają się stale, pragnęłyby również zbliżyć się do polskich sfer finansowych, poszukując ściślejszego porozumienia z nimi.

Aresztowanie szajki wywrotowców. we Włocławku.

Wojewódzki urząd śledczy, wspólnie z władzami miejscowymi zlikwidował we Włocławku — organizację komunistyczną.

Na czele bandy wywrotowej stała niejaka Natalia Pawłowa, lat 25, zamieszkała przy ul. Niecałej 7 we Włocławku.

W mieszkaniu jej w czasie rewizji znaleziono cały arsenał amunicji i materiałów wybuchowych.

Zaciekła agitacja wyborcza w Niemczech.

Berlin, 11. 5. W czasie zebrania przedwyborczego Lipsku doszło do krwawej bójkі między komunistami i skrajnymi nacjonalistami.

Powody trzęsienia ziemi. Burze panująca na morzu ognistym. — Zapadanie się wielkich brył ziemi.

Trzęsienia ziemi nawiedzają ostatnio kulę ziemską tak obficie, że poświęcić uwagę tym zjawiskom jest chyba koniecznym.

Przedewszystkiem wszakże należy ustalić pewien fakt. Trzęsienie ziemi nie należy zasadniczo łączyć z pojęciem wybuchu wulkanu, gdyż są to zjawiska najzupełniej różne i, tylko wyjątkowo, z dużymi zastrzeżeniami mogą być łączone.

Ostatnie badania wykazały, że oprócz stałych 50 trzęsień ziemi, jakie notowano rocznie we Włoszech zdarza się tam jeszcze około 1000 trzęsień ziemi słabszych, które uchodzą uwagi ludności tamtejszej. Podobnie dzieje się na całym globie ziemskim.

Z punktu widzenia naukowego trzęsienie ziemi jest tylko miejscowym wzmocnieniem się stanu ciągłych drgań, którym podlega kula ziemiska. Nauka rozróżnia tylko ostrzejsze lub bardzo subtelne wstrząśnienia. Pierwsze wyrządzają nieraz poważne szkody ludzkości, drugie przechodzą bez jakiegokolwiek zwrócenia na się uwagi.

Na temat przyczyn wywołujących trzęsienie ziemi istnieje wiele teorii naukowych. Trzy jednak mimo zastrzeżeń, są najbardziej popularne.

Teoria pierwsza twierdzi, że przyczyną trzęsień ziemi są burze panujące na morzu ognistym, wypełnionem wrzącą lawą a istniejącem wewnątrz kuli ziemskiej. Te-

oria ta usiłuje także wykryć jakąś zależność wielkich trzęsień ziemi, od plam na słońcu.

Druga teoria przypisuje drgania, jakim ulega ziemia, zapadaniu się wielkich płyt ziemi w głąb przepaści istniejących wewnątrz kuli ziemskiej.

Pewną odmianą tej teorii jest twierdzenie geologa Cardenousa, który mówi, że od wewnętrznej powierzchni skorupy ziemskiej odrywają się od czasu do czasu kawały skał i wpadają w morze lawy istniejące w głębinach kuli ziemskiej — takie wstrząśnienie daje początek całemu szeregowi wstrząśnień wtórnych, rozchodzących się dokoła miejsca, gdzie nastąpił upadek.

Trzecia teoria uznaje za przyczynę trzęsień ziemi eksplozje gazowe. Pogląd ten ma wiele słuszności, gdyż wiemy z życia codziennego, iż np. woda zamieniająca się gwałtownie na parę, może wywołać skutki mechaniczne takiej siły, jakie występują przy trzęsieniach ziemi.

Z pomiędzy kilku teorii zasadniczych najrealniejsza wydaje się nam jednak ta, którą podał francuz St. Meunier.

Wychodzi on z zasady, że we wnętrzu skorupy, skutkiem kurczenia się, tworzą się fałdy i pęknięcia, wskutek czego zdarza się nieraz, że wielkie bryły odrywają się od wewnętrznych warstw skorupy i spadają poprzez próżnię podziemne aż do rozżarzonych głębin. Jeżeli zaś uprzytomnimy sobie fakt, że nawet najsuchsza skała posiada w sobie zawsze pewną ilość wilgoci, to dojdziemy do przekonania, że upadek wielkiej bryły na dno fantastycznej przepaści, gdzie panuje temperatura niezmiernie wysoka, wywołała ten sam co do istoty swej skutek, jaki wywołuje wrzucenie mokrej cegły do tygla z roztopionym metalem — a mianowicie: gwałtowną eksplozję.

Gwałtowne zetknięcie się większej masy wywołuje oczywiście w owym dniu ognistym potworne eksplozje. Rossi, prof. geologii stwierdził w związku z tą teorią, że istotnie mikrofon oddawał świst leżącej, oderwanej bryły w jakąś tajemniczą głąb kuli ziemskiej.

Dzisiejsza meteorologia podziemna zdołała już ułożyć w jeden system wiele zjawisk ostrzegających przed trzęsieniem ziemi.

Do niezawodnych ostrzeżeń takich należy wysychanie studzien w danej okolicy, podnoszenie się temperatury źródeł mineralnych, grzmoty podziemne i lekkie falowanie gruntu. Bardzo ciekawym objawem, stwierdzonym naukowo i pozytywnie jest, że zwierzęta odczuwają na kilka godzin przed katastrofą niepojęty szal. W Japonii zauważono np., że bażanty wydają w przededniu katastrofy przeraźliwe krzyki, żaby natomiast milczą, jakby ze strachu utraciły głos.

Obok przewidywania zjawisk meteorologia podziemna postawiła sobie za punkt ambicji zapobieganie, polegające bądź na świadomym unikaniu dróg, któremi kroczą najsilniejsze wstrząśnienia, bądź też na takim urządzeniu się, które mogłoby w poważnej mierze sparaliżować skutki jego.

— Jak zapatruje się pan dyrektor na obecne rokowania polskolitewskie?

— To pytanie wychodzi już poza granice mojej kompetencji. Są to sprawy polityczne. Ja zaś jestem tylko bankierem i nie oddaję się polityce. Zrozumiałem jest wszakże, że sprawy polityczne winny obchodzić tylko polityka, bankiera zaś mogą interesować jedynie kwestje finansowe.

— Czy pan dyrektor reprezentuje tu tylko swój bank, czy też całą grupę?

— Przyjechałem do Warszawy z ramienia zarządu Prekybos Bankas w Kownie. Jest to spółka akcyjna rozporządzająca kapitałem zakładowym półtora miliona litów.

W chwili, gdy na ul. Niecałej wkroczyła policja, Pawłowa zajęta była konstruowaniem bomby systemu zegarowego.

Oprócz amunicji wykryto wiele bibuły komunistycznej i kompromitującej korespondencji.

Poza Pawłowa aresztowano również 12 osób — członków organizacji.

Na pobojuwisku pozostał jeden komunistyczny zabity i wielu poważnie rannych.

Życie gospodarcze

Ulgowa stawka podatku obrotowego od przedsiębiorstw handlu hurtowego.

Związek Towarzystw Kupieckich przypomina treść okólnika Ministerstwa Skarbu z dnia 14-go marca br. nr. 252 w sprawie ulgowej stawki podatku obrotowego od przedsiębiorstw handlu hurtowego, który to okólnik brzmi jak następuje:

Zdarzyć się mogą wypadki, że ściśle zastosowanie postanowień ustępu przedostatniego art. 7 ustawy o państwowym podatku przemysłowym i § 25 rozporządzenia wyk. przez przyjęcie normalnej 2 proc. stawki podatkowej od obrotów przedsiębiorstw handlu hurtowego, nie prowadzących prawidłowych ksiąg handlowych, pociągnąć może za sobą istotne zagrożenie egzystencji ekonomicznej tego rodzaju przedsiębiorstw. Celem uniknięcia podobnych konsekwencji, niepożądanych z punktu widzenia gospodarczego, Ministerstwo Skarbu zarządza, co następuje:

Wymiar podatku od obrotu dla przedsiębiorstw handlu hurtowego, nie prowadzących prawidłowych ksiąg handlowych, dokonany być musi, zgodnie z wymogami ustawy, według 2 proc. stawki podatkowej.

W poszczególnych jednak wypadkach, o ile chodzi o wymiary za rok 1927 upoważnia się pp. naczelników Urzędów Skarb. do częściowego ograniczenia na indywidualne podania płatników — egzekucji należnych sum podatku, wymierzonego dla przedsiębiorstw handlu wedle 2 proc. stawki (ust. 3 nin. okólnika). Kwota wyłączenia, prowizorycznie z pod egzekucji nie może w żadnym wypadku przekraczać sumy podatku, obliczonej wedle 1 proc. stawki od ustalonego przez Komisję obrotu. Ulga ta może być zastosowana do tych tylko przedsiębiorstw, których obroty zostały ustalone przez Komisję w wysokości odpowiadającej — zdaniem Naczelników Urzędów — sumom faktycznie osiągniętego obrotu i pod warunkiem, że właściciele tych przedsiębiorstw wykażą dobre chęci w kierunku udowodnienia hurtowego charakteru prowadzenia handlu, a to np. przez okazanie podręcznych zapisków, duplikatów i frachtów, wyciągów z ksiąg handlowych klientów lub przez wskazanie większych odbiorców.

Ostateczny termin na wnoszenie podań o ulgi wyżej wymienione wyznacza się na dzień 15 maja z. r., przyczem podania płatników o umorzenie na zasadzie art. 94 ustawy części wymierzonego podatku po zbadaniu i ściśle zaopiniowaniu stanu faktycznego należy przedłożyć Izdom Skarbowym najpóźniej do dnia 5 czerwca b. r. ze wskazaniem, do jakiej kwoty egzekucja została ograniczona.

Izby Skarbowe, mając na względzie równomierność w zastosowaniu ulg w całym okręgu, będą obowiązane w każdym poszczególnym wypadku krytycznie zbadać, czy wniosek o częściowe umorzenie podatku jest odpowiedni, oraz czy istotnie zachodzą warunki do umorzenia całej proponowanej we wniosku Urzędu Skarbowego różnicy pomiędzy sumą wymierzone-

go podatku, a kwotą, do której ograniczona została egzekucja, i w ciągu miesiąca wydadzą odnośne decyzje. Równocześnie przelewa się kompetencje w sprawie umorzeń wymienionych różnic na pp. prezesów Izb Skarbowych bez względu na wysokość sumy. Ponieważ dla przedsiębiorstw hurtowej sprzedaży, nie prowadzących ksiąg handlowych, Ministerstwo Skarbu udziela poraż ostatni zezwolenia na obniżenie stawki podatkowej poniżej 2 proc., należy w razie niezaprowadzenia prawidłowych ksiąg na rok 1928, obliczać zaliczki kwartalne w ustawowej wysokości, w stosunku do całej sumy wymierzonego za rok 1927 obrotu.

Z działalności Tow. Rzemieślników Samodzielnych w Grudziądzu.

Roczne Walne Zebranie. Wybór nowego Zarządu. Prezesem Tow. wybrano p. B. Spychałę. Dyr. Grobelny i długoletni prezes Zieliński prezesami honorowymi Towarzystwa.

W środę, dnia 9 maja br. odbyło się w Hotelu Kellasa, o godz. 8-mej wieczorem roczne Walne Zebranie Tow. Rzemieślników Samodzielnych przy udziale licznych członków i gości. Zebranie zajął II prezes p. Zieliński, witając obecnych, poczem przystąpiono do załatwienia porządku obrad.

Protokół z poprzedniego zebrania przyjęto. Przyjęto również na członka mistrza stolarskiego, p. Pahlkego. Przed sprawozdaniem zarządu wybrano na marszałka zebrania Prezesa Towarzystwa, p.

Rolnic'wo a podatek gruntowy.

Rada Związku Polskich Organizacji Rolniczych uchwaliła na ostatnim posiedzeniu m. in. następujące rezolucje: Zważywszy: 1) że podatek gruntowy jest wadliwie skonstruowany, gdyż będąc oparty na zasadach przestarzałych, nie jest przystosowany do zmienionych warunków gospodarczych, że wysokość tego podatku ze względu na progresję nie bierze za podstawę rzeczywistej zdolności płatniczej poszczególnych jednostek gospodarczych, że zamierzone wprowadzenie stałego podatku majątkowego może hamować napływ kapitału zagranicznego, niezbędnego dla odbudowy naszego gospodarstwa narodowego oraz powstrzymać proces kapitalizacji wewnątrz kraju, co odbiło się nad wyraz szkodliwie na całym życiu gospodarczym Polski, Rada Zw. P. O. R. wyraża pogląd, że podatek gruntowy winien ulec rewizji w kierunku ujednostajnienia jego wymiaru i poboru przy racjonalnym rozkładzie ciężaru podatkowego, dostosowanego do faktycznej zdolności płatniczej podlegających podatkowi użytkowników, że w chwili obecnej można pogodzić się w razie niezbędnej konieczności z wprowadze-

niem podatku majątkowego o bardzo niskiej stopie, jako uzupełniającego do podatku dochodowego i to jedynie w związku z całkowitą reformą systemu podatkowego.

Bilety okręgowe III klasy

na kolejach polskich

wprowadzone będą od 1 czerwca r. b.

Ministerstwo komunikacji zaprowadza od dnia 1 czerwca br. na P. K. P. t. zw. bilety okręgowe, upoważniające do przejazdów III-cią klasą we wszystkich pociągach osobowych i pocieszych, w obrębie jednej lub dwóch dyrekcji kolejowych, lub też na całym obszarze Polski. Zaprowadzone będą bilety okręgowe miesięczne, półroczne i roczne.

Oplata miesięczna za bilet okręgowy na 1 dyrekcję kolejową wynosi 140 zł., na dwie dyrekcje kolejowe 170 zł., na wszystkie dyrekcje kolejowe, czyli na całą Polskę 250 zł.

Bilety ulgowe t. zw. świąteczne, wydawane zazwyczaj tam i z powrotem dla wyjeżdżających na wypoczynek świąteczny w okolice podmiejskie, narazie wprowadzone nie będą.

Nowe szkoły fachowe w Polsce

Ministerstwo oświaty przystępuje do budowy szeregu szkół zawodowych w Polsce. W Gdyni powstanie szkoła handlu morskiego i techniki portowej ze specjalnym wydziałem budownictwa morskiego. W Drohobyczu zostanie założona szkoła techniczna dla kształcenia sił fachowych, obsługujących przemysł naftowy. Centralne warsztaty rzemieślnicze powstać mają w Warszawie i Radomiu. Część funduszu na ten cel pokryją towarzystwa przemysłowe w formie specjalnego podatku.

Ubezpieczenia terminatorów.

Terminatorzy, którzy są zapisani w cechu i odbywają naukę w poszczególnych warsztatach rzemieślniczych, nie podlegają przez cały czas trwania praktyki obowiązkowi zabezpieczenia na wypadek bezrobocia. Tem samym nie mogą być włączeni do liczby pracowników danego zakładu, w myśl artykułu 1 ust. z 18 lipca 1924 r., która nakłada na takie przedsiębiorstwa obowiązek zabezpieczenia na wypadek bezrobocia. Za terminatorów czyli uczniów, należy uważać tych, którzy: a) zapisani byli do księgi uczniów danego cechu, b) posiadają umowę nauki z majstrem cechowym, c) praktykują u majstra cechowego.

A jednak nas potrzebują.

W Warszawie bawi przedstawiciel Litewskiego Banku Handlowego w Kowniu p. Dermstein, w celu nawiązania kontaktu z tutejszemi sferami finansowymi.

Grobelnego. Sprawozdanie ogólne zdał wiceprezes p. Zieliński, stwierdzając, że działalność w roku ubiegłym nie odróżniała się w niczym od działalności w latach poprzednich. Towarzystwo poza miesięcznymi zebraniem, które odbywały się dość regularnie, wzięło gremialnie udział w zjeździe rzemieślniczym w Chełmnie, urządzonego z okazji poświęcenia sztandaru tamtejszego Towarzystwa. Pozatem Towarzystwo urządziło w lutym br. Bal Rzemieślniczy, który uważać należy za udany.

Sprawozdanie uzupełnił marszałek zebrania, poczem sekretarz, p. Balicki, przedstawił niektóre cyfrowe dane. Sprawozdanie kasowe, które zdał skarbnik Towarzystwa, p. Burnicki, wykazało 2.885.— złotych w dochodach i rozchodach. Ze sprawozdania bibliotekarza, p. Łagody wynikało, że w roku sprawozdawczym mało korzystano z biblioteki.

Z polecenia komisji rewizyjnej p. Spychała stawił wniosek o udzielenie zarządowi absolutorjum.

Nad sprawozdaniem wywiązała się obszerna dyskusja, w toku której stawiono ze strony zebranych wnioski o mianowanie zarówno prezesa p. Grobelnego i długoletniego prezesa przed wojną p. Zielińskiego — prezesami honorowymi Towarzystwa. Pod przewodnictwem p. Łagody zebranie następnie uchwala jednogłośnie dotychczasowego prezesa p. Grobelnego Władysława i p. Antoniego Zielińskiego, tego ostatniego z okazji długoletniej przynależności do Towarz., mianować honorowymi prezesami Towarzystwa Rzemieślników Samodzielnych w Grudziądzu.

Wybór zarządu dał następujący rezultat: obrano prezesem p. Bazylego Spychałę, wiceprezesem p. Franciszka Balickiego, sekretarzem p. Jana Cieszyńskiego, zastępcą p. Gronka, skarbnikiem pozostał p. Burnicki, a bibliotekarzem p. Łagoda. Ławnikami obrano pp: Szulca i Zajackowskiego.

W wolnych głosach p. Cieszyński wyjaśnił, jakie ulgi dla uczniów rzemieślniczych przewiduje ustawa o powszechnym obywatelstwie wojskowym. Obszernie omawiano wystawę prac uczniowskich, którą urządza w sierpniu br. Związek Stowarzyszeń Młodzieży Polskiej w Grudziądzu. Zachęcano obecnych do poparcia akcji, zmierzającej do zakupienia samolotu sanitarnego.

Po wyczerpaniu porządku obrad, marszałek p. Wl. Grobelny zebranie zamknął słowami „Cześć Rzemiosłu!“.

Z Giełdy.

Giełda towarowa.

Warszawa, 10. 5. Tranzakcje na giełdzie zbożowej za 100 kg. fr. st. Warszawa. Ceny giełdowe: żyto kongres. 681 g/l (116) 52—52,50, owies 48—49, kucy rzepakowe 38,50, — lniane 53,25, seradela 31—32, otręby żytnie 35. Ceny rynkowe: pszenica krajowa 59,50—60, jęczmień brow. 53—54, mąka pszenna warsz., lubel. i kres. 4/0 A 90—92, mąka pszenna 4/0 82—84, — żytnia 65% 71—73. Usposobienie nadal spokojne. Obroty średnie.

Toruń, 10. 5. Firma B. Hozakowski notuje za 100 kg. nasiona loco stacja skład: konieczna czerwona 200—250, — biała 200—250, — szwedzka 230—270, — żółta 180—210, — żółta w łuskach 80—90, przelot 200—250, rajgras krajowy 120—130, tymotka 50—60, seradela 30—32, wyka latowa 40—44, wiczka zimowa 70—75, peluska 40—44, groch Victoria 70—75, — polny 45—50, — zielony 60—70, bobik 50—60, gorczyca 50—55, łubin niebieski siewny 22—24, — żółty siewny 24—26, mak niebieski 100—105, — biały 120—125, tataraka 40—45, proso 45—50.

Toruń, 10. 5. Ceny za 100 kg. w zł. Rzepak 70—74, rzepik 70—75, siemię lniane 80—85, konopie 100—120.

WALUTY.

Warszawa, 11. 5. Dolar urzędowo 8.89, prywatnie 8.89%.

Gdańsk, 11. 5. Za 100 zł. loco Gdańsk 57.46—57.57%, przekaz na Warszawę 57.41—57.54, dolar w stosunku do zł. 8.90—8.90%, za 100 guld. prywatnie 173.65—174.45.

DEWIZY.

Warszawa, 11. 5. Londyn 43.51%, Nowy Jork 8.90, Paryż 35.08, Praga 26.41% Szwajcaria 171.82, Wiedeń 125.42, Włochy 46.98. Tendencja utrzymana.

Rząd docenia potrzebę

**jak najenergiczniejszej walki
z wrogami państwa.**

Wielka mowa min. Składkowskiego w Komisji budżetowej Sejmu.

W komisji budżetowej Sejmu wygłosił wczoraj późnym wieczorem wielką mowę minister spraw wewnętrznych gen. Składkowski. Przemówienie p. ministra wywarło wielkie wrażenie i odbiło się w całym kraju silnym echem.

Omówiwszy reformę administracji, przeprowadzoną w interesie ludności, przeszedł min. Składkowski do sytuacji wewnątrz państwa.

Stan bezpieczeństwa ogólnego — mówił p. minister — pod względem przestępczości kryminalnej poprawia się stale, zwłaszcza w województwach wschodnich. Natomiast nie można tego powiedzieć o szpiegostwie, którego nie mogą opanować bez specjalnych zarządzeń. W roku ubiegłym organa bezpieczeństwa zlikwidowały około

70 afier szpiegowskich, aresztując 264 szpiegów.

Walka ekonomiczna mas robotniczych przybrała formy łagodniejsze, dawne przejawy sabotażów i czarnych strajków nie zdarzają się już. Natomiast stwierdzam

pomnażanie się aktów terroru w stosunku do przedstawicieli władz bezpieczeństwa i do władz innych, oraz częste stosowanie terroru w walkach partyjnych. Mam na myśli wypadki podpalań i morderstw, organizowane przez komunistów i ugrupowania komunistyczne na całej wschodniej polaci państwa.

Stosunek rządu do komunizmu musi być określony wyraźnie. Rząd, który reprezentuję, nie ma żadnych wątpliwości co do potrzeby i konieczności najenergiczniejszej

walki z ruchem komunistycznym w Polsce w obecnych jego formach. Organizacje komunistyczne i komunistyczne nie ukrywają nawet wcale wiary swej w to, że przebudowa ustroju społecznego, do której dążą, może się w Polsce dokonać

tylko na gruzach niepodległości Polski. Dlatego dezorganizują życie gospodarcze, uniemożliwiają zgodne współżycie narodowości, osłabiają obronę państwa przez szpiegostwo i wrogą propagandę w armji. Dopóki tak jest, nikt niema prawa nazwać walki z komunizmem polityką reakcji społecznej, a rząd tej walki nie zaopozostanie.

Najwięksi wrogowie komunizmu czynią mimo to rządowi zarzuty, że posługuje się środkami policyjnymi, a te środki niabyto komunistom nie nie szkodzą. Z tych kół słyszymy też rady o potrzebie legalizacji ruchu komunistycznego w Polsce. Rząd jednak opinii tej nie podziela i partyj komunistycznych

legalizować nie będzie.

Prawdą jest, że komunizm nie może być zwalczany tylko systemem represyj i dlatego wśród członków gabinetu nie ubiegam się o prawo wyłączności w zwalczaniu komunizmu, ale mimo to nasze warunki geograficzne nie pozwalają nam na zbytek legalizowania komunizmu.

Przy konfiskacie pism stosowałem świadomie ostrzejsze kryterja niż gdzie indziej. W naszym młodem państwie opinja publiczna nie jest przyzwyczajona do spokojnej oceny oświeleń, podawanych przez organy partyjne i odnosi się do nich z naiwną wiarą. Były już w Polsce fazy takiego sztucznego podniecenia opinji publicznej, które doprowadziły do tragicznych wypadków. Dlatego bardziej rygorystyczne stosowanie konfiskat było u nas koniecznością, która jednak w miarę uspokajania się stosunków staje się coraz mniejszą.

Konieczność utrzymywania funduszu dyspozycyjnego jest w Polsce większa, niż w innych państwach. Ponieważ jesteśmy pa-

stwem młodem, mniej zwartem i okrzepłym pod względem organizacyjnym, u obcych czynników rodzi się nadzieja, że drogą uboczną będą mogły wpływać na nasze wewnętrzne życie. Wykrycie takich zamierzeń i paraliżowanie ich wymaga oczywiście kosztów. Na M. S. W. spoczywa obowiązek chronienia przed tajną ingerencją tych czynników także innych resortów życia państwowego.

Oddając przy tej sposobności należne uznanie policji państwowej, muszę omówić jej obecną sytuację. Organizację policji oparto na takich podstawach, by na wypadek wojny mogła służyć jako wojskowy korpus bezpieczeństwa, jednakże bez wcielania policji do wojska w czasie pokoju. Z tego wynika, że zarzuty co do rzekomej militarystyki policji są niesłuszne, — gdyż poza ewentualnym okresem wojennym jest ona całkowicie podporządkowana władzom administracji ogólnej.

Zasadnicze uregulowanie wynagrodzenia policji trzeba odłożyć do projektowanej ustawy o uposażeniu wszystkich funkcjonariuszy państwowych.

Duży nacisk położono na wyszkolenie policji.

Bicie obywateli przez policję zostało uznane za bezwzględnie niedopuszczalne i w r. 1927 usunięto z tego powodu 57 szeregowych. Natomiast zastrzeżone zostały zarządzenia, upoważniające policję do użycia broni.

Prace nad przygotowaniem ustaw o ustroju samorządu posunął rząd znacznie naprzód, a oprócz tego dąży do wzmocnienia samorządu pod względem prawnym i gospodarczym.

P. minister omówił następnie działalność aprowizacyjną i sanitarną swego resortu.

Omawiając akcje około oczyszczenia miasteczek i wsi z niechlujstwa, powiedział minister: Poraz pierwszy mówi się w Sejmie o wychodkach i śmietnikach. Postanowiłem poświęcić moją popularność, aby

Polskę oczyścić z brudu.

Pod tym względem akcja moja jest apolityczna (wesołość). Apeluję do panów posłów, którzy się zajmują dołą klasy robotniczej i włościańskiej, aby poparli moje usiłowania. Chcę, żeby dzieci robotników nie grzebały w śmietnikach, żeby ich

gruzlica nie żarła

i mam prawo wymagać od panów poparcia a nie żartów (oklaski na całej sali). Może nie będę już tej akcji prowadził dalej jako minister, ale zanim ja umrę, to ręczę, że w każdym domu w Polsce będzie wychodek i śmietnik, więcej nie chcę niczego (oklaski).

Te dodatnie wyniki, które moją popularność podkopały, osiągnąłem za pomocą dużych kar administracyjnych. Te kary dały istotnie pole do nadużyć przez zbyt gorliwych starostów i policjantów, ale ich gorliwość została ukarana.

Minister przeszedł następnie do spraw mniejszości narodowych. Poseł Baczyński powiedział w swej mowie o mojej

nienawiści do ludu ukraińskiego.

Takich rzeczy nie rzuca się w ten sposób. Kiedy ludność tę spotkała katastrofa wylewów, gdy cała Polska oddała ostatni grosz na dotkniętych klęską, pan poseł nie zawahał się wspomnieć o kilku kilogramach maki, która nie doszła, a o kilkunastu tysiącach kg. maki nie nie mówi. (Brawa).

P. Baczyński: To było wyzyskane na terenie wyborczym.

Min. Składkowski: Może i wylewy były także poto, żeby wybory ułatwić. Nienawiści do ludu ukraińskiego nie czuję i kategorycznie przeciw takiemu powiedzeniu protestuję.

Przeszedłszy do kampanji wyborczej, mówił min. Składkowski:

Sila rządu mierzyła się przed wyborami nie cennem zresztą poparciem jednostek z pośród posłów poprzedniego Sejmu. Sila tego rządu jest moralne poparcie okazywane mu przez opinję całego kraju. Czy w tych warunkach dziwi

KRYSZTAŁKI MYDLANE

ELIDA

Delikatną białiznę jedwabną i koronkową, jak również pończochy, rzeczy wełniane i rękawiczki można obecnie prać bez obawy przy pomocy Kryształków Mydłanych Elida, które nietylko konserwują białiznę, ale także przyczyniają się do pielęgnacji rąk. Kryształki Mydłane Elida, delikatnie perfumowane, są również czyste i łagodne, jak znane mydło Elida-Ideal.

Dla delikatnej białizny - delikatne mydło

to panów, że rząd, nie poparty przez stare stronnictwa sejmowe, postanowił czynnie i samodzielnie wystąpić w akcji wyborczej? Czy nie sądzicie panowie, że rząd, którego pracą kieruje premier Marszałek Piłsudski, mógł się spodziewać, że do nowego Sejmu wprowadzi grupę poselską, liczącą równą przynajmniej sile każdego większego stronnictwa?

Czy panowie szczerze jesteście przekonani, że ilość posłów Bezpartyjnego Bloku Współpracy z Rządem jest niewspółmiernie duża w stosunku do autorytetu imienia Szefa rządu?

Są to pytania, na które panowie nie dajecie wyraźnej odpowiedzi.

Ale odpowiedź pośrednią, a dostatecznie wyraźną odnaleźć można w waszej taktyce wyborczej.

Panowie postanowiliście zbadać sprawę nadużyć wyborczych. Gotów wam jestem w tem dopomóc, bowiem nie znam nadużyć.

dokonywanych na moje zlecenie, czy za moja wiedzą. Natomiast będę miał możność przedstawić wtedy panom dłuższe opracowanie, na dokumentach oparte, o waszym stosunku do Szefa rządu w okresie wyborczym; dowiodę panom, że ten stosunek był zasadniczym hasłem wyborczym, dokoła którego toczyła się walka i zapytam potem, czy nie sądzą Panowie, że taktyka wyborcza wzięta z pośród was dziś tak opozycyjnie nastrojonych, jest wielkim nadużyciem wyborczym, bo jest świadomem

przelicznym woli wyborców.

Na tem miejscu śmiem tylko upewnić panów, że jako minister spraw wewnętrznych w rządzie Marszałka Piłsudskiego, dopóki jego zaufaniem się szczytuję, do tej pory przekonany jestem, że obowiązki swoje sprawuję zgodnie z istotnym dobrem Rzeczypospolitej.

Następne posiedzenie komisji dziś o godz. 10.30 rano. Na porządku dziennym budżet ministerstwa spraw woj- skowych.

ŻYCIE KOBIECE

Ojciec św. o sporcie kobiecym.

W ostatnich dniach ubiegłego miesiąca pojawił się w „Osservatore Romano“ artykuł z poważnymi zastrzeżeniami przeciw kobiecym zawodom gimnastyczno-atletycznym, które zapowiedziano na dni 4, 5 i 6 maja w stadionie naładowym w Rzymie. Organ Stolicy Apostolskiej wskazał dobitnie na szereg zasadniczych względów, przemawiających przeciw wciągnięciu młodzieży żeńskiej do zawodów atletycznych, wyścigów i ćwiczeń z bronią w rękę. Że zaś sprawa ta nie jest tylko lokalną sprawą Rzymu i młodzieży włoskiej, ale w najwyższym stopniu obchodzić musi cały świat katolicki — wyrazem tego opublikowany w ostatnich dniach list Ojca św. Piusa XI do kardynała-wikariusza Pompiliego, w którym papież ze swej wysokiej trybuny stanął w obronie dobrze zrozumianych interesów chrześcijańskiej młodzieży żeńskiej, jej zdrowego etycznie wychowania. Apostolski list do kard. Pompiliego spotkał się z żywym oddźwiękiem w sercach młodzieży tembardziej, że ogólnie jest wiadomem, iż Pius XI był zawsze wielkim przyjacielem sportu i osobliście sportem turystycznym się interesował, dopóki sprawowanie najwyższego urzędu pasterskiego nie stanęło temu na przeszkodzie.

Jak się okazało — stanowisko Stolicy św., a za nim i przeważającej większości narodu włoskiego w sprawie zawodów kobiecych osiągnęło ten skuteczny rezultat, że władze ograniczyły zawody do granic zwykłych ćwiczeń gimnastycznych z usunięciem wszelkich ekstra-wagancji.

List Ojca św. zwraca się przeciw wykroczeniom, do jakich dochodzi w ostatnich czasach nie tylko we Włoszech, ale i w innych krajach, neopogańska t. zw. „kultura ciała“, której fanatycy tak często zapominają o godności kobiecej.

„Do Ciebie, Naszego Wikariusza — brzmi list — w tem mieście Rzymie, które równocześnie jest ośrodkiem Chrześcijaństwa, jako Nasza stolica biskupia musimy skierować Nasze słowa z okazji „pierwszych narodowych zawodów gimnastyczno-atletycznych, młodych Włosek“, które to zawody mają się odbyć w dniach 4, 5 i 6 maja, a więc u progu miesiąca, po-

święconego szczególnej czci Najświętszej Marji Panny. Czynimy to z troską, ale i po długich rozważaniach i modlitwach jako wypełnienie świętego obowiązku Naszego Apostolskiego Urzędu.

W sprawie tej głos nasz musi brzmieć niestety jako skarga. Biskup Rzymu musi w istocie wyrazić żal, że w świętem mieście katolicyzmu, po dwudziestu wiekach chrześcijaństwa, odczucie i szacunek dla względów, jakie należą się młodym kobietom i młodym dziewczętom, okazują się słabsze, niż w pogańskim Rzymie, który jakkolwiek tak nisko upadł pod względem obyczajów, przejmując publiczne igrzyska, walki atletyczne i zawody od podbitej Grecji — to przecież dla względów duchowych i obyczajności, dla nienaruszenia poczucia wstydu — wykluczył młode kobiety od tych walk podobnie, jak były one wykluczone w wielu miastach pogańskiej Grecji. Nie jest zaiste rzeczą niezbed-

ną uzasadniać tu choćby pobieżnie powody tego. Ojcowie, matki i wychowawcy, którzy nie są uprzedzeni i nie dali się uwieść z prawej drogi fałszywym teorjom, lub motywom, które z dobrą i zdrową pedagogją nie mają nic wspólnego — rozumieją je łatwo i odczuwają naturalnym instynktem. Oceniają oni piękno i wysoką wartość tego „sensus Christi“, który jest duszą chrześcijańskiego umysłu.

Nikt nie może sądzić, że przez to wyklucza się albo nie docenia tego, co dla ciała — najznakomitszego narzędzia duszy — użytecznym być winno: ruch i naturalny wdzięk, zdrowie i prawdziwa, dobra siła. Przedewszystkiem jednak unikać należy wszystkiego, co sprzeciwia się umiarkowaniu i przyzwoitości, tej prawdziwej ozdobie i ochronie enoty, wszystkiego, co stanowi podniecie próżności i wiąże się z przemocą i gwałtem. Jeżeli ręce kobiece mają się wznosić*) — to jest naszym życzeniem i prośbą, aby wznosiły się zawsze i tylko do modlitwy i dobrych uczynków“.

*) Aluzja do słów Mussoliniego: „Powinien się wnieść las karabinów, który zasłoni niebo Italii“.

Nowe i oryginalne bluzki.

Długo zaniedbaną bluzkę wydobyla znów moda na światło dzienne i wróciła jej „prawo obywatelstwa“. Aby nam jednak przypadła do gustu, wymyśliła moda bardzo ładne i oryginalne wzory. Do nowości, które rzeczywiście zwracają na siebie uwagę, należą te bluzki, których arytmetyczny układ całkiem dziwnie nasze tych pasków i paseczków rzuca się każdemu w oczy. Naszywki te utrzymane są zwykle w tonie nieco ciemniejszym od koloru materiału bluzki, któ-

ry winien być jednostajny albo, jeżeli ma już całkiem ekscentrycznie wyglądać, doбира się odmienny kolor a nawet dwa kontrastujące z sobą kolory. Niezwykle piękne jest zestawienie koloru szaro-perłowego z matowo-niebieskim, żółtego z zielonym, białego z żółtym lub zielonym itp. Nawet zestawienie białego-czarnego koloru jest bardzo ładne, zwłaszcza jeżeli do takiej bluzki zastosuje się ładnie plisowaną sukienkę z czarnej crepe de chine.

Parafineum.

Która kobieta obecnie nie marzy o smukłej sylwetce, która nie patrzy ze strachem na wagę, tego surowego sędziego jej urody, która nie wyrzeka się ulubionych przysmaków, jedynie w tym celu, by „nie stracić linii“?

Często te ofiary nie doprowadzają do celu. Albo zawodzi wytrzymałość i silna wola, albo organizm głodzony urządza sobie od czasu do czasu kompensacyjne

ukradkowe „podjadki“, które niszczą efekt głodzenia.

Obok odpowiedniej zresztą diety, koniecznym jest ruch, gimnastyka i sporty, na które nie zawsze kobieta ma czas i możliwość korzystania z nich. W wypadkach takich można z powodzeniem stosować wymienione okłady z parafiną.

Odkrycie własności leczniczych parafiny zawdzięczamy lekarzowi

Monika Sikorska
Skrad kapeluszy damskich
i robótek ręcznych

Grudziądz

J. Wybickiego 35

francuskiemu Barthe de Sandfort. Stosuje się je w celach leczniczych i kosmetycznych.

Kuracja polega na obkładaniu całego ciała, względnie jego części (zależnie od tego, czy chodzi o całkowite odchudzenie, czy też tylko pewnej części ciała) płynną parafiną o 45°. Mimo tej temperatury parafiny, pacjent nie odczuwa gorąca, jedynie przyjemne ciepło.

Do kuracji tej używa się specjalnie spreparowanej parafiny, której działanie polega na procesie szybszego spalania się tłuszczów w organizmie i na szybkim odwodnieniu.

Pocjentkę, po dokładnym zbadaniu przez lekarza i ustaleniu potrzeby stosowania kąpieli parafinowych, obkłada się płynną, gorącą parafiną i pozostawia w tej ciepłej tubie parafinowej, jak knot w świecy, przez 30 min. Okład z gorącej parafiny powoduje silne pocenie się, utratę wody, szybsze spalanie się tłuszczów i przez to spadek ciężaru. Obecna na sali waga daje możliwość już po jednorazowym zabiegu skonstatować ubytek 300—400 gr.!

Jest to kuracja łagodna, łatwa do przeprowadzenia i dająca szybki efekt.

Działanie parafiny jest jasne. Działa ona, jak silne leczenie napotne, stosowane w formie prostej i ładnej.

Kąpiele parafinowe mają obok znaczenia kosmetycznego jeszcze znacznie zdrowotne, w tych wszystkich cierpieniach, które się leczą ciepłem, więc przy reumatyzmie, ischiasie, artretyzmie, przy nerwobólach i niektórych chorobach kobiecych.

W każdym wypadku należy się jednak poddać starannym oględzinom lekarskim, by stwierdzić stan serca i narządów wewnętrznych.

Okłady parafinowe rozwiązują kwestję otyłości w sposób efektywny, nawszkroś współczesny, niewymagający dłuższego stosowania.

Różne krawatki.

Obecnie nosi się bardzo dużo sukienek i bluzki z kołnierzykami, dla których moda wymyśliła przeróżne ładne krawatki jak to przedstawia nasz rysunek.

Ładnie plisowana wstążka jedwabna wygląda zawsze pięknie i elegancko. Rysunek nasz przedstawia kamizelkę z kołnierzykiem i mankietami bogate ozdobionymi ładną plisowaną wstążką jedwabną.

Listy z Poznania.

Stuprocentowa wiosna. — Wspomniały sukces Targów. — Varia muzyczne. — Coś niecoś o teatrze. — Imieniny Ks. Prymasa.

Poznań, dnia 11 maja.

Wiosna w całej pełni! Mówią nam o tem rozkwitające pęki bzów, ćwierkają radosną wieść jaskółki, wijące już gniazdką z gliny pod oknami miejskich domów. Mieszkańcy miasta z przyjemnością i radością wygrzewają się w ciepłych promieniach słońca, jasny lazur nieba błogosławi tysiącom ludzi, podążającym na wycieczki zamiejskie. Rolnicy jednak z niepokojem oczekują deszczu, gdyż susza zagraża pięknym plonom półzryta, ziemniaków i buraków cukrowych. Pogoda stuprocentowa nie wszystkim więc dogadza.

Z nieklamaniem zadowoleniem mogę pisać o wielkim sukcesie VIII Targów Poznańskich, a III Międzynarodowych.

Dotychczasowa historia tej instytucji nie notowała dotąd ani razu takiego powodzenia, jak w roku bieżącym. Płości zwiedzających Targ nie zdołano narazie ustalić dokładnie. Według tymczasowych zestawień ponad 100.000 osób przesunęło się przez tereny targowe, wystawców było ponad 1.600. Niebawem powodzenie Targów świadczy najlepiej o potrzebie ich istnienia i o ich znaczeniu europejskim. Najlepiej to zobrazuje oświadczenie wystawców zagranicznych, którzy żałują, że w roku przyszłym nie odbędą się Targi. Wystawcy wiedeńscy wyrazili się z obecności zasłużonego organizatora Targów p. dyr. Krzyżankiewicza, że dla nich Targi Poznańskie są to najlepsze Targi w Europie.

Życie teatralne w naszym mieście przedstawia się w ostatnich tygodniach nader interesująco. W Operze po powrocie z Medjolanu dalsze triumfy odnosi p. Zygmunt Zaleski, dziś — może nie tylko w Polsce — najlepszy bas-baryton. Do popisowych partyj znakomitego aktora i śpiewaka należą: tytułowa w „Borysie Godunowie” i „Eugenjuszu Onieginie”, Mefistofeles w „Faustie”, Tonio w „Pajacach”, Amonatro w „Aidzie”, Germont w „Traviacie” i wiele, wiele innych. Z pań królują świetne primadonny pp. Aleksandra Lubicz i Stefania Marynowicz-Madejowa. W dziale operetkowym największym powodzeniem cieszy się „Paganini” Lehara ze znanym dobrze Grudziądzowi Tadzim Łaskowskim w tytułowej partii.

Teatr Polski pod kierownictwem dyr. Szezurkiewiczów gra już przeszło trzydzieści razy kapitalną „Pannę Flute” z uroczą Grabowską i niezrównanym Biesiadeckim na czele koncertowego zespołu. Największym jednak sukcesem artystycznym Teatru Polskiego jest egzotyczna baśń Gozziego „Turandot” wyreżyserowana przez p. dyr. Szezurkiewiczową. Z innych sztuk dużą frekwencją publiczności cieszy się amerykańska komedia Johnsona „Fenomenalna umowa” i doskonała farsa francuska „Nie ożenie się” z rozkoszną Basią Ludwizanką w głównej roli kobiecej. Jak niesie wieść zakulisowa, zamierza dyrekcja wystawić na zakończenie bieżącego sezonu „Zaczarowane koło” Rydla z p. Stanisława Wysocką w roli młynarki. Będzie to dla miłośników teatru uczta niela-

Komunikacja lotnicza Europa — Biegun Północny — Ameryka.

Jak już donosiliśmy, kapitan Wilkins dokonał 15 kwietnia r. lotu z Point Barrów na Alasce (Ameryka) poprzez biegun północny do Green Harbour na wyspie Spitzbergen (Europa). Na mapie widzimy jak wielka różnica zachodzi między drogą jaką odbyła „Bremen” podczas lotu transatlantyckiego a drogą kap. Wilkinsa. pod biegunem północnym z Norwegii do Ameryki jest stosunkowo krótka i według wszelkiego prawdopodobieństwa stanie się stałym szlakiem komunikacji między Europą i Ameryką. Rysunek obok przedstawia kap. Wilkinsa.

da, wiadomo bowiem, że młynarka jest jedną z popisowych kreacji wielkiej naszej tragiczki.

W ubiegły poniedziałek obchodził Jego Eminencja Ks. Kardynał-Prymas Polski, Arcybiskup gnieźnieński-poznański, dr. Augustyn Hlond swe imieniny. Do życzeń, jakie wpływają z tej racji do pałacu prymasowskiego z całego państwa, dołączam również moje imieniem „Gońca Nadwiślańskiego”: Niechże modlitwy wiernych całej Polski uproszą u Pana Zastępców, by Najczcigodniejszy Solenizant w jaknajdłuższe lata kierował nawa kościoła katolickiego w Polsce — ad maiorem Dei, Ecclesiae et Patriae gloriam!
J. St. K.

Tajne rezerwy wojskowe Niemiec.

Bytom, 11. 5. Niemcy wprowadzają dla wszystkich żołnierzy Reichswehry t. zw. paszporty wojskowe, zawierające fotografię, dane osobowe, przebieg służby i dane kwalifikacje każdego żołnierza ustępującego z wojska.

W ten sposób stwarzają Niemcy pewnego rodzaju ewidencję rezerwy wysłużonych żołnierzy Reichswehry, mimo, że traktat wersalski zabrania Niemcom prowadzenia jakiegokolwiek spisu rezerwy.

Pozatem utrzymano w gminach dawniejszy system ewidencyjny, t. zw. „Stammrollen” ukryte pod postacią kontroli ruchu ludności niestałej.

Aresztowanie b. posła Sobolewskiego.

Wilno. — Dnia 8 bm. w Stołpcach z rozporządzenia sędziego śledczego do spraw szczególniejszej wagi przy sądzie okręgowym aresztowano b. posła Jerzego Sobolewskiego w chwili, gdy nabywał bilet do Grodna. Aresztowanego przewieziono niezwłocznie do Wilna. Były poseł Sobolewski w procesie Hromady był niejednokrotnie organizatorem obrony podsądnych komunistycznych i dostawał pieniądze dla obrony.

Wśród znalezionych w centralnym sekretariacie Hromady dowodów rzeczowych częścią stanowiła własność aresztowanego Sobolewskiego.

Przed sezonem zawodów i wyścigów

Konnych w Grudziądzu.

Jednym z ważniejszych zadań prasy jest krzewienie i popularyzowanie w społeczeństwie zamiłowania a przynajmniej zainteresowania do sportów wszelkiego rodzaju. Obowiązek ten jest o tyle wdzięcznym, że znajduje coraz szerszy oddźwięk w szerokich masach społeczeństwa i będąc jednym z najważniejszych czynników życia społecznego na zachodzie Europy, a tembardziej za oceanem, u nas — zyskuje prawo obywatelstwa, obejmując coraz szerszy i coraz wszechstronny zakres. Względem na poglądy i cele jakim służy, zawsze dba o możliwie wszechstronne i fachowe informowanie czytelników, o postępach i wynikach we wszelkich dziedzinach sportu.

Zainteresowanie sprawami sportowymi wielokrotnie wzrasta w roku, kiedy zbliża się moment zmierzenia swych sił na arenie wszechświatowej, kiedy nadchodzi termin pokojowej walki ludów o laur olimpijski.

Oczywiście, poza prasą sportową, najwięcej tematu do poruszania spraw związanych tak z organizacją, jak i przebiegiem przygotowań sportowych do zbliżającej się olimpiady — ma prasa stołeczna. Wynika to z uprzywilejowanego stanowiska stolicy, gdzie ogniskuje się władza kierownicza i wykonawcza sportu polskiego. Pozatem stolica najczęściej jest widownią zawodów naszych zespołów sportowych z reprezentacyjnymi drużynami państw obcych.

Pod jednym jednak względem miasto nasze jest w sytuacji uprzywilejowanej nawet w stosunku do stolicy. Mianowicie w Grudziądzu, który jest ogniskiem wyszkolenia naszej kawalerji, ześrodkowuje się praca przygotowawcza w jednej z najpiękniejszych i najczęściej nam zaszczytu przynoszącej gałęzi sportu — mianowicie w dziedzinie sportu konnego.

Już miesiąc zaledwie dzieli nas od terminu rozpoczęcia zawodów konnych w Grudziądzu, które będą

ostatnią próbą w kraju przed wystąpieniem naszego zespołu kawalerskiego na zawodach II Olimpiady. Możemy się więc spodziewać, że społeczeństwo miejscowe zechce w pełni wykorzystać nadarzącą się okazję zobaczenia asów naszego sportu konnego.

Program zawodów rozpoczynających się w dn. 9-go czerwca tak jest ułożony, że będzie to zarazem generalna próba przed wyruszeniem na Olimpiadę. A więc będziemy mogli podziwiać brawurą jazdę naszych olimpijczyków w konkursach hipicznych, poza tem zobaczymy jeźdźców naszych, przygotowujących się do jednej z najciekawszych i najważniejszych prób Olimpiady, jaką jest championat konia wierzchowego.

Niezwykle uznanie i zainteresowanie, z jakim się jeźdźcy nasi spotykali wszędzie i zawsze podczas zawodów we wszystkich stolicach Europy i Ameryki — ściganie niewątpliwie tłumy ciekawych nie tylko z Pomorza, ale i całego kraju.

Zawody odbywać się będą na terenach Pomorskiego Towarzystwa Zachęty do Hodowli Koni, które w tym czasie organizuje swój meeting wyścigów konnych. Dzięki inicjatywie i energii zarządu Pomorskiego Tow. Zachęty do Hodowli Koni, oraz przy wydatnej pomocy i poparciu ze strony władz miejskich, tutejszy tor wyścigowy został gruntownie przebudowany na wzór podobnych torów Europy Zachodniej. To też niewątpliwie ściągają tłumy sportmenów z całego kraju, aby wypróbować swe konie w tak emocjonujących wyścigach przeszkodowych, które np. w Anglii ściągają każdorazowo miliony widzów ze wszystkich warstw, poczynając od pary królewskiej i następcy tronu, a kończąc na bezrobotnych.

Miejmy nadzieję, że wszyscy mieszkańcy Grudziądza pospieszają tłumnie zobaczyć tych jeźdźców, którzy do zdobytego dwukrotnie Puharu Narodów w Ameryce, dołączyli Puhar Narodów po raz drugi, zdobyty w Nicei.

Dzień robotnika katolickiego w święto Wniebowstąpienia Pańskiego.

Dzień 15-go maja zaznaczył się bardzo głęboko w życiu robotnika katolickiego, gdyż przychodzi mu święcie radosną rocznicę ogłoszenia encykliki „Rerum Novarum”. Było to w dniu 15 maja roku 1891, kiedy Ojciec św. Leon XIII ogłosił swą encyklikę o położeniu robotników. Ten dzień wślawił imię Leona XIII po wszystkie czasy. Liczne rzesze robotnicze, co stawają pod sztandarem Kościoła cześć to orędzie Stolicy Apostolskiej jako skarb dla nich bezcenny. Stała się ona dla nich podstawą ich pracy, kierownikiem ich kroków, drogowskazem ich dążeń. Słowem, uważają ją za swą gwiazdę przewodnią, której światło i droga i cel jasno im wskazuje.

Już sam cel, w jakim papież Leon XIII ogłosił encyklikę „Rerum Novarum”, musi nadać jej niezwykle znaczenie dla stanu robotniczego. Wydał ją bowiem głównie dlatego, by mocą swej powagi przeprowadzić gruntowną i zupełną poprawę doli robotniczej. Widział tam z wyżyn Watykanu, że położenie warstwy robotniczej nie zawsze i nie wszędzie odpowiada wymaganiom świętej sprawiedliwości, i dlatego postanowił wystąpić z całą stanowczością i energią w obronie stanu robotniczego, by jego głos wstrząsnął całym światem, wywołał wszędzie wrażenie jaknajpotężniejsze i wzruszył uśpione sumienia.

Takie to powody nakłoniły w wielkiej mierze Leona XIII do napisania tej encykliki.

I wrażenie odpowiedziało zamiarom. Bo też z całą bezwzględnością chłoscze encyklika te najróżniejsze nadużycia, jakie się działy wobec robotników. Przedewszystkiem domaga się, by szanowano godność robotnika jako człowieka i chrześcijanina. I przedstawia tu papież tę stronę prawdy, którą dopiero chrześcijaństwo należało uwidatniać, że praca uszlachetnia i podnosi człowieka, że robotnik przez pracę swą zyskuje prawo do czci i poważania u wszystkich.

Największe atoli nadzieje przywiązuje papież do samopomocy robotniczej, objawiającej się w zakładaniu organizacji zawodowych. Te organizacje zawodowe, o ile są oparte na zasadach chrześcijańskich, popiera papież najgoręcej, pochwała i życzy im jaknajbujniejszego rozwoju. To uznanie i popieranie przez encyklikę

związków zawodowych jest niezmiernie wagi dla ruchu robotniczego. Świadczy ono o tem, jak pod każdym względem chce Ojciec św. pomóc warstwie robotniczej.

Wszystko, co wyżej podano, świadczy aż nazbyt jasno, że niema robotnik gorętszego i szerszego orędownika swej sprawy nad papieża. Mija już 37 lat od ukazania się „Rerum Novarum”. Wiele, bardzo wiele zmieniło się w tym czasie. Lecz to orędzie papieskie nie straciło nic z swej kartości. Bo wytknęło ono klasie robotniczej trwałą i niezmienną drogę ku 'szerszej przyszłości. Robotniczą księgą praw o wszechświatowym znaczeniu możnaby nazwać tę encyklikę. A ten, co ją wydał Leon XIII, pozostanie na zawsze w pamięci historii jako papież robotników. Jemu należy się hołd i cześć za stworzenie tak wzniosłego dzieła nie tylko ze strony robotnika, ale i całego społeczeństwa.

To też Towarzystwo Robotników Katolickich przy Farze w Grudziądzu istniejące już prawie że lat 20 i liczące blisko przeszło 1000 członków, uroczystość cześć będzie pamięć encykliki i jej twórcy wielkiego papieża robotników Leona XIII w święto Wniebowstąpienia Pańskiego — 17 maja. W przeciwstawieniu do Święta nienawisnej 1 maja — nasz „Dzień Robotnika Katolickiego” będzie świętem miłości. Trzeba, by całe społeczeństwo nas poparło, a pracodawcy zrozumieli ideę i stanęli pod wspólnym sztandarem.

Dlatego uprasza się najserdeczniej o liczny udział Szan. członków honorowych towarzystw katolickich i obywatelstwa w uroczystości „Dzień Robotnika Katolickiego” w święto Wniebowstąpienia Pańskiego — 17 maja w następującym programem:

1) O godz. 7.30 zbiórka towarzystw z sztandarami i odmarsz z placu przy Teatrze Miejskim do kościoła farnego; 2) o godz. 8-mej uroczyste nabożeństwo; 3) o godz. 3-ciej uroczyste niespory; 4) o godz. 3.30 pochód towarzystw do Tivoli; 5) o godz. 4-tej uroczysta akademja, 6) o godz. 5-tej koncert w ogrodzie Tivoli; 7) o godz. 7.30 zabawa taneczna w Tivoli.

Za Zarząd

Towarzystwa Robotników Katolickich przy Farze

(—) Ks. Malinowski.

Wiadomości potoczne GRUDZIĄDZ.

W dniu imienin wślawiamy;

Dzisiaj: Sobota, Pankracemu.

Jutro: Niedziela, Serwacemu.

Wschód słońca godz. 3 m. 47.

Zach. godz. 7 m. 17.

Wschód księżycagodz. 2 m. 14.

Zachód 11 m. 18.

Otwarcie wystawy strojów i sztuki ludowej

urządzonej staraniem N.O.K., nastąpi dziś w sobotę o godz. 12 w poł. Zarząd N.O.K. nie wątpi, że społeczeństwo grudziądzkie i okolicy skorzysta ze sposobności zapoznania się z wyrobami ludowymi, które udało się sprowadzić z najodleglejszych nawet okolic Polski. Na wystawie są okazy z Kaszub, Wielkopolski, Huczulszczyzny, Podhala, Wileńszczyzny, Polesia, Łowicza, Białejrusi i Podola, oraz nadzwyczaj ładny zbiór kilimów Bliniańskich. Te ostatnie oraz tkaniny wileńskie są na sprzedaż. Wystawa jest otwarta codziennie od godz. 9—19-tej. Wstęp dla dorosłych 50 gr, młodzież i szeregowcy 20 gr.

„Szlachetny choć sam biedny — uboższemu pragnie pomóc.”

Tak wzniosłą zasadą kieruje się zaszczytnie znane nam Towarzystwo Bratniej Pomocy Państwowej Szkoły Budowy Maszyn w Grudziądzu. Dla tego też postanowiono zorganizować t. zw. Kółko Dramatyczne, które powzięło sobie za cel w godzinach nie objętych lekcjami, miast ten czas trwonić na dancingi, ofiarować go na próby odpowiednio dobranych sztuk, osiągając w ten sposób podwójną korzyść: osobiste moralne zadowolenie i pomoc z osiągniętych zysków dla niezamożnych kolegów na dalsze studia.

Pierwszy taki inauguracyjny występ odbędzie się w najbliższą sobotę 19 maja br., o godz. 7.30 wiecz. w sali Domu Towarzystw, przy ul. Moniuszki. W dniu tym odegrana zostanie krotkoczwila w 3-ech aktach, — Braudon'a, p. t. „Ciotka Karola”. Sztuka ta dzięki swej przekomicznej fabule, jak i niemniej oryginalności typów, oraz

mistrzowskiemu powikłaniu sytuacji, jest naprawdę w stanie rozbawić nawet tych, dla których śmiech jest warunkiem dobrego zdrowia, a jednak jest trudnym do wywołania.

A przytem, jeżeli weźmiemy pod uwagę ten główny cel jaki mieć będzie to przedstawienie, a mianowicie, że całkowity zysk osiągnięty tą drogą ma służyć jako umożliwienie niezamierzonym uczniom kształcenia się, to śmiało wierzyć należy, że kulturalne społeczeństwo m. Grudziądza, jaknajwydajniej poprze ten wysiłek, i sala Domu Towarzystw w dniu 19 bm. zostanie po brzezi wypełniona doborą publicznością.

Przetargi magistrackie.

Wczoraj ogłosił magistrat dwa publiczne przetargi ofertowe. Jeden na wykonanie prac brukarskich bez dostawy materiału lecz z dowózką żwiru, drugi na odkrycie żwirowni w Małym Tarpnie.

Odpowiednio ułożone oferty należy nadesłać w pierwszym przetargu do dnia 22-go maja, w drugim do dnia 15-go maja, do wydziału V-ego magistratu, budownictwo.

Taksówki przed teatrem i regulamin dorożkarski.

Kilkakrotnie już pisaliśmy o tem, ażeby miarodajne czynniki miejskie względnie właściciele dorożek samochodowych (taxis) postarali się o stały postój taksówek przed Teatrem Miejskim w godzinach od 10—12 w nocy. Taksówki, w liczbie 4—5, mogłyby sobie wygodnie i spokojnie stać nie na ulicy, ale w ogrodzie, przed wejściem do gmachu. Dwa wozy tramwajowe, które magistrat codziennie i regularnie wysyła pod teatr, bardzo często nie mogą wszystkich pomieścić; nieraz przecież jest deszcz, zimno lub silny wiatr i ktoś daleko od teatru mieszkający, chciałby pojechać sobie do domu czy też do restauracji. Tramwajem nie wystarcza a telefonowanie po samochód zazwyczaj nie odnosi pożądanego skutku, gdyż pp. szoferzy po większej części na zamówienia nie reagują.

Przy tej sposobności pragniemy

Niepisane prawa natury czy sumienia u narodów starożytnych.

Egipt — Grecja Rzym — Indje — i Chiny.

II.

Rzymianie podobnie jak inne narody starożytne znali teorię wielu cnót, wielbili je, pragnęli ich, a po części pełnili. Mieli świątynie, poświęcone rozmaitemu cnotom, jak cześć dla rodziców — Pietas,¹⁾ wierności Fides, zgody Concordia, pokoju Pax, czystości Pudicitia. Tej ostatniej cnocie, w V jeszcze wieku od założenia Rzymu, żona konsula nową postawiła świątynię, do której niewiasty nieposzlakowanej tylko cnoty były wpuszczane.

Niektóre świątynie u wszystkich narodów wymagały w czystości żyjących kapłanów, a westalki za niezachowanie tej cnoty śmiercią były karane.

W Atenach byli urzędnicy, których obowiązkiem jedynym było czuwać nad zachowaniem się niewiast. W Rzymie byli cenzorowie i surowe prawa karności domowej. Przez pięć wieków nie było w Rzymie starożytnym rozvodu, a pierwszy, który go się dopuścił, Karwi-

Według świadectwa Plutarcha, pierwotnie w Rzymie obchodzono się łagodnie z niewolnikami, wspólnie z nimi pracując; pamięć o dawnym wieku złotym równości i braterstwa była obchodzoną w uroczystości Saturnaliów, w czasie której prawa panów nad niewolnikami były zawieszane, i do wspólnego stołu zasiadali. Nawet w późniejszych czasach trafiali się ludzie z niewolnikami łagodnie się obchodzący, skoro Seneka chwali za to przyjaciela swego.²⁾

Miłość ojezyzny jakże wysoko się wzniosła za Regulusów i Scipionów. Była ona pełną nieśmiertelności, gdyż skupiała w sobie nie tylko nadzieję chwały ziemskiej, lecz i życia przyszłego. Dowodzi tego i sławne: Quam dulce est pro patria mori.

Nie jest naszym zamiarem przedstawiać teorię cnót, głoszonych przez starożytnych; Celsus, a za nim Juljan Apostata utrzymywali, że chrystjanizm nie nowego pod tym względem nie przyniósł. Tę samą tezę podniósł wielkiej sławy angielski myśliciel naszych czasów, którego dzieła tłumaczono na wszystkie języki i głosząco o nich, że stanowią epokę. Nie rozstrząsając obecnie tego zdania, przyjmujemy je do wiadomości jako świadectwo, które chociaż przesadne,

pełnienia cnót, albo przynajmniej głosili ich teorię.

Ojcowie Kościoła i asceci wszystkich prawie wieków nie wyłączając nawet ksiąg o naśladowaniu Chrystusa, lubią cytować starożytnych. Ludwik z Grenady ułożył ogromne dzieło o cnotach, złożone z samych zdań starożytnych. Św. Grzegorz, w. papież, taką miał cześć dla Trajana, że przechodząc koło jego kolumny, modlił się za jego duszę.³⁾ Podobne rzeczy czytamy w żywotach świętych, jak św. Kildoka, który rozmiłował się w Virgiliuszu⁴⁾, a nawet w objawienia. h św. Mechtyldy i Brygidy. Ta ostatnia wspomina o dobrych i sprawiedliwych duszach starej Romy.

Niepodobna jest milczeniem pominać wyznawców Bramy i Budły, których liczba sto razy jest większą od liczby Greków i Rzymian. Tu sumienie tak się przeraziło odpowiedzialności życia, że mogłoby zawołać z poetą: Przed życiem czuję — nie przed śmiercią — trwogę.

W Indjach istnienie jest nędza, ale bramin przeciwnie pokutne i rozpamiętowanie może pokonać niższe bóstwa i nawet zająć ich miejsce. Buddaizm najlepiej nam ukazał, jaka różnica między złem a dobrem przechowywała się w sumieniu Indjan: „Czyni ważniejszego życia — nauczał on — roz-

przechodzić będzie przez coraz większe udręczenia, aż dojdzie do właściwych piekieł, gdzie złośliwe bóstwa męczyć go będą; dobry zaś coraz wyżej podnosić się będzie i wkońcu wstąpi do siedliska bogów a przez nie do Nirwany.”

Brama — mawiał Budda — zamieszkuje domy, gdzie synowie szanują rodziców.

Buddaizm był do pewnego stopnia wielkim odrodzeniem społeczeństwa, chociaż prostota i wzniosłość, jakimi się wyróżniał od wszystkich innych przez ludzi ustanowionych religji, uległy zepsuciu.

Bramińska pokuta jest egoistycznym zamknięciem się w sobie; bramista cierpi tylko za siebie; w umartwieniu buddysty tkwi względ na całą ludzkość, ku zbawieniu której przykłada się cnota jednostki.

Powszechne braterstwo ludzi tak zapoznane u wszystkich narodów starożytnych nie wyjmując Izraelitów, zostało ogłoszonym i w życie wprowadzonym przez Buddę.

W Chinach nareszcie nie brak dowodów, że prawo natury było dobrze znane. Konfucjusz w księdze pod tytułem: Niezmiennosc Czung-Yung, tłumaczone na wiele europejskich języków, mówi na początku, że starał się zebrać najstarsze nauki moralne, i naucza: „Trzy wielkie i powszechne władze moral-

też poruszyć i druga, niezmiernie ważną sprawę. W każdym poszczególnym nieście, w którym tylko istnieją taksówki, obowiązuje jednolity regulamin jazdy drożką samochodową. U nas niestety jakoś jest inaczej. Jedne taksówki pobierają sobie taką a taką opłatę, inne mniejszą lub znacznie większą. Pasażer nigdy nie wie dokładnie ile mu taksometr wykaże. Również nie wiadomo dokładnie kiedy właściwie obowiązuje taryfa „pierwsza” a kiedy „druga”. Wszędzie jest tak, że taryfa pierwsza obowiązuje w dzień, n. p. w lecie od 5-ej rano do 11-ej wieczorem, a taryfa druga w nocy. U nas niektóre auta jeżdżą sobie i w dzień na drugiej taryfie. Gdzieindziej każda taksówka ma wewnątrz, obok siedzenia szofera, przybity urzędowy, obowiązujący regulamin drożkarski. W Grudziądzu tego niema. Dlaczego?

Niedawno opowiadano nam fakt, że pewien szofer za przejazd z dworca na ulicę Ogrodową, o godzinie 8-ej wieczorem, bez żadnego w międzyczasie postoju, zażądał opłaty w wysokości 6 złotych i 20 groszy!!! Wogóle coraz częściej słyszy się liczne narzekania na nieregularność i wysokość opłat za przejazd taksówkami w mieście.

Byłoby bardzo pożądanem, ażeby odnośne czynniki, t. zn. przedewszystkiem władze miejskie i właściciele drożek samochodowych, bólażki te jaknajspieszniej usunęli. Leży to w interesie dobra miasta i jego mieszkańców. Sprawy tej specjalnie przypilnujemy.

Wycieczka na Hel.

Zarząd tut. oddziału Ligi Morskiej i Rzeczej na posiedzeniu w dniu 18. IV. br., uchwalil zorganizować podczas Zielonych Świąt w dniach 27 i 28 maja br., towarzysko-krajoznawczą wycieczkę na Hel z przejazdem przez Gdańsk i Gdynię.

Program wycieczki jest następujący: dnia 27 maja zbiórka uczestników na dworcu o godz. 5-tej rano. Wyjazd kurjerem z Grudziądza o godz. 5.26. Przyjazd do Gdańska na godz. 8.28. Zwiedzenie portu, stoczni gdańskiej i miasta, następnie wyjazd z Gdańska o godz. 13-tej; w Gdyni zwiedzenie portu, miasta i wybrzeża; odjazd z Gdyni statkiem o godz. 21-szej do Helu na nocleg.

Dnia 28 maja w poniedziałek od rana zwiedzenie portu rybackiego, latarni morskiej, Bocianiego Gniazda i wybrzeża. O godz. 16.55 odjazd pociągiem

nia dobrego i złego; ludzkość, która jest sprawiedliwością serca i odwagą moralną, która jest siłą duszy. Nauka moja zasadza się jedynie na prawości serca i miłości bliźniego jak sobie samego. Mieć dosyć władzy nad sobą, aby sądzić innych przez porównanie z nami i działać względem nich jakbyśmy chcieli, by względem nas działano, oto nauka ludzkości“ i t. d.⁵⁾

La Boetie, filozof, utrzymuje, że w duszy ludzkiej jest naturalny zasiew rozumu, który chodowany przez dobre wpływy i zwyczaję zakwita w cnoty i przeciwnie zagłuszony przez występki marnuje i wyradza się.⁶⁾

Dzieje Apostolstwa przedstawiają nam żywy przykład tego światła rozumu i sumienia w sobie Korneliusza, rotmistrza legji włoskiej, a chociaż to był poganin, Pismo św., mówi o nim: „Był pobożny i bojący się Boga ze wszystkim domem swym, czyniący jałmużny wielkie ludziom, a Bogu się zawżdy modlący“.

1) Rozrzewniającą pobudkę postawienia tej świątyni, opowiada Plinius. Hist. nat., VII, 36.

2) Epistola, 47.

3) Joan. Dico. Vit. S. G., 2, 44.

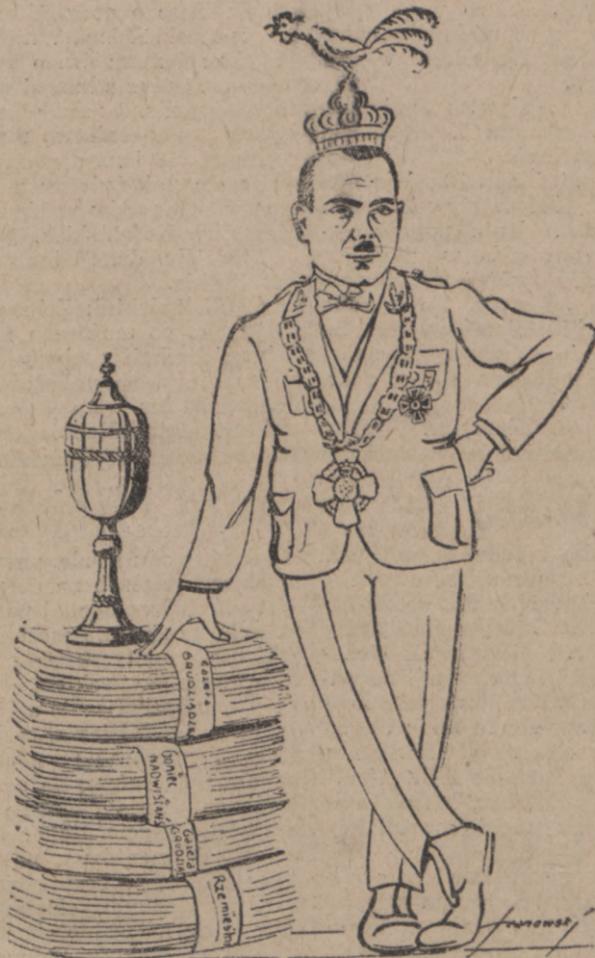
4) Montalembert. Les moines de l'Occident III.

5) Świeciecki. „Literatura chińska“.

z Helu do Grudziądza na godzinę 1,30 w nocy.

Koszta przejazdu w obydwie strony, pociągami i statkami wynoszą dla członków Ligi Morskiej i Rzeczej 22 zł., dla nieczłonków 25 zł. Wskazaniem jest zabrać ze sobą żywność na dwa dni. Za nocleg płaci się osobno. Wszyscy, pragnący wziąć udział w powyż-

szej wycieczce, winni już zgłaszać się do sekretarjatu Ligi Morskiej i Rzeczej, Lipowa 31 (Izba Przemysłowo-Handlowa), w poniedziałki, środy i piątki, między godz. 5-tą a 7-mą wieczorem. Dnia 20 maja lista zgłoszeń zostaje zamknięta. Zarząd zastrzega sobie ewtl. zmiany co do rozkładu jazdy pociągów oraz statków.

J. K. Grudziądzka Mość, Król Kurkowy p. Grobelny.

W parku miejskim będzie „opera leśna”

Doniosła inicjatywa Towarzystwa Muzycznego.

Prawdę mówiąc, to Grudziądz nie może tak bardzo znowu uskarżać się na brak ludzi, którzy przyczyniają się do podniesienia poziomu kulturalnego miasta i jego mieszkańców.

Rzecz tylko charakterystyczna: od kilku lat, spotyka się nazwiska, ciągle prawie tych samych osób, które niezłomnie i wytrwale walczą o zapewnienie naszemu miastu należytego rozwoju i znaczenia w dziedzinie kultury i sztuki. Wysiłki ich, aczkolwiek w większości swej spotykają się zawsze z życzliwością i poparciem władz miejskich i państwowych, to jednak natrafiają zawsze na obojętność, niezrozumienie a nawet opór społeczeństwa. Dziwne to jest, ale niestety prawdziwe. Tyle już było w naszym mieście szlachetnych i pięknych pomysłów, tyle poważnych zamiarów, tyle dobrych chęci i woli — niestety wszystko to jakoś rozbijało się o głuche, puste serca społeczeństwa.

Być może, że był to okres przejściowy, gdyż od jakiegoś roku jest nieco lepiej.

Dlatego też, z całą ufnością i nadzieją można obecnie spojrzeć w niezmiernie doniosłą akcję Towarzystwa Muzycznego.

Młode to, ale rzeczywiście pracowite i twórcze Towarzystwo, zamierza stworzyć w Grudziądzu imprezę muzyczną, zwaną powszechnie „operą leśną“.

Właściwie to w Grudziądzu była już opera leśna. Mieli ją przez

zdobyło sobie niesłychane powodzenie.

Opery leśne są znane, w całym świecie. Zagranicą posiada je prawie każde miasto. Niedaleka nam opera leśna w Sopotach, odnosi rokrocznie niezwykle triumfy wokalnie-muzyczne i fenomenalne sukcesy kasowe, stając się coraz bardziej sławną i cenioną.

Akcja naszego Towarzystwa Muzycznego opiera się na bardzo szerokich i poważnych podstawach. Do opery leśnej zamierza Towarzystwo zaangażować tylko pierwszorzędną siłę śpiewaczą z opery warszawskiej względnie poznańskiej. Taksamo większość osób wchodzących w skład chóru, baletu, orkiestry a nawet statystów — pochodzić będzie z tych dwóch oper.

Opera leśna stanie w Parku Miejskim, na dość obszernej polanie między Leśniczówką a szosą radzyńską, t. zn. tam gdzie ją dawniej mieli Niemcy, i gdzie wszelkie warunki, jak n. p. akustyczne, widowiskowe i t. p. są wprost idealne i wypróbowane.

Towarzystwo Muzyczne wierzy mocno, że społeczeństwo nie odmówi mu swego poparcia.

Powstanie opery leśnej w Grudziądzu ma tak wyjątkowo wielkie znaczenie i stwarza tyle korzyści — że nie należy wątpić w życzliwość i wdzięczną pomoc społeczeństwa.

Blizsze szczegóły o tej sprawie napiszemy w następnym numerze, dziś tylko dodając jeszcze, że akcję Towarzystwa Muzycznego należy

O próby pieczywa.

Piekarzom zwracamy uwagę, że minister spraw wewnętrznych wydał ostatnio instrukcję dla władz co do sposobu pobierania prób mąki, zaczynów piekarskich i chleba dla celów zbadania ich chemicznego składu. Jeśli się bierze próbę mąki z worka, to należy brać ją z głębi, albo z różnych miejsc. Próbę należy umieścić w suchym naczyniu, szczelnie zamkniętym. Należy pamiętać, że mąka odznacza się nadzwyczajną zdolnością wchłaniania wody. Zaczyny należy brać wyjalowioną łyżeczką do czystych wyjalowionych słoików szklanych. Jako próbę chleba należy brać cały bochenek. Chleb powinien być pobrany i wysłany w dzień po wypieku, lub najpóźniej w dobę po wypieku. Każda próba powinna być opatrzona dowodem, od kogo została pobrana.

Ochroniajcie gołębie pocztowe.

Ze względu na zbliżający się sezon myśliwski, odezwa powyższa do wszystkich amatorów łowiectwa i przygodnych myśliwych, jest zupełnie na czasie. Prawidłowy myśliwy nie potrzebuje przypomnienia, odnosi się ono do tych, którzy polują li tylko dla mięsa, nie baczą na przepisy ochronne, strzelają wszystko co im pod łufę wpadnie.

Gołębie pocztowe wytresowane w lecie, giną zwykle w jesieni podczas polowań a często od młodzieży biegającej ze strzelbą lub teszyngiem podczas wakacji. Ptaki te oddają podczas wojny wielkie usługi. Zwykle noszą znaki pod skrzydłem, lub na nóżkach obrączkę z metalu. Tresura ich jest bardzo mozolna, szkód na polach nie wyrządzają, przeciwnie niszcza mnóstwo robactwa i zielska.

Prawo karze za uбиe gołębia pocztowego, pozatem i policja śledzi tych, którzy je zabijają, gdyż wyrządza się tem szkodę państwu.

„Kościoły i klasztory grudziądzkie“.

Pod powyższym tytułem ukazało się wspaniałe album zawierające dzieje kościołów, klasztorów, sierocińców naszego miasta. Księga wykonana jest na białym kredowym papierze z około 35 ilustracjami, przedstawiającymi w zdjęciach fotograficznych i rysunkach nasze kościoły, zakłady parafjalne, zabytki itd. Okładka przedstawia w trójbarwnym obrazie naszą faunę w szacie zimowej. Dzieło wyszło nakładem Konferencji Pań Miłosierdzia św. Wina, a Paulo przy Farze. Czysty dochód przeznaczony na biednych konferencji parafji grudziądzkich. Księga kosztować będzie 3 zł. Szczegóły w następnych numerach.

Obchód 3 Maja i przedstawienie teatralne w zakładzie karnym w Grudziądzu.

W licznych opisach uroczystości w dniu 3 Maja przeszła bez echa akademja urządzona w zakładzie karnym w Grudziądzu ku uczczeniu Święta Narodowego. W sali teatralnej zakładu udekorowanej mnóstwem zieleni i sztandarów, odbył się uroczysty obchód dla wszystkich więźniów w obecności urzędników zakładu. Na scenie umieszczono portret p. Prezydenta Rzplitej Polskiej, wśród wieńców i kwiatów, ponad którym powiewał olbrzymi sztandar.

Po odśpiewaniu hymnu narodowego wygłosił jeden z więźniów radosny wiersz p. t. „Witaj 3 Maja“, następnie przemówił inny więzień o znaczeniu Konstytucji, poczem nastąpiły okolicznościowe deklamacje i popisy orkiestry więziennej. Również odegrano „Nastroje Muzyczne“ pt. „Nie rzucim ziemi“ C. Danielewskiego w jednym akcie, utwór nadzwyczaj wzruszający i przemawiający do serc, czego dowodem były w oczach ły słuchaczy. Uroczystość zakończono żywym obrazem przy oświetleniu ogni sztucznych.

W dniu 2 i 4 maja odegrał teatr zakładu dwie sztuki ludowe z muzyką i ze śpiewami pt. „Posąg w kominie“ i „Cyrulik ze Zwierzynca“. Przedstawienie to powtórzono dla rodzin urzędników i ich znajomych w dniu 5 i 6

zostały one odegrane z prawdziwym artyzmem, wykonawcy bowiem wywiązali się ze swoich ról bardzo dobrze. Celowali w „Posagu w kominie” Andrzej i Szmul, zaś w „Cyruliku ze Zwierzynca” Chryпка i Dosia, która zachwycała swoim śpiewem i zbierała burzę oklasków. Całość wypadła nadzwyczaj dodatnio. W antrakcie przygrywała orkiestra zakładu. Liczną zebrana publiczność miło spędziła wieczór i żywo oklaskiwała wykonawców. W drugim dniu przedstawienia przeniół do zebranej publiczności kapłan zakładu ks. Sowiński, który przedstawił cele i zadania wychowawcze. Przy końcu apelował ks. Sowiński do szerszego ogółu, aby okazał więcej zainteresowania i czynnie przyczynił się do niesienia pomocy i odrodzenia duchowego tych najniebezpieczniejszych.

Spółka wodna dla regulacji dolnej Osy.

Jedną z największych i najintensywniej pracujących spółek wodnych w tutejszym powiecie jest spółka wodna dolnej Osy, która jeszcze w 1910 roku nakładem b. znacznym odwodniła i osuszyła około 700 ha. łąk nad dolną Osą położonych, uregulowała część dolnej Osy od Owczarek do jej ujścia w Zakurzewie i rozbudowała około 13.000 m. b. rowów odwodniających. Niestety wielka powódź Wisły i Osy w r. 1924, zniszczyła cenne prace spółki i poczyniła w części regulowanej Osy tak wielkie bardzo uszkodzenia, że naprawianie szkód i przywrócenie dolnej Osy do pierwotnego porządku, z powodu bardzo wielkich kosztów finansowych, staje się dla spółki niemożliwym do wykonania.

aby jednak prace te, które są pilne i konieczne do skutku doprowadzić, zwróciła się spółka wodna z prośbą i wnioskiem do rządu o udzielenie jej pomocy finansowej w formie dotacji bezzwrotnej na drodze przez województwo pomorskie. Jednocześnie przeprowadza spółka, wymianę ewentualnie wykupienie parcel łąkowych, przeciętych i rozdzielonych nowym lożyściem regulowanej Osy i przygotowuje przez urząd katastralny potrzebne formalności i dokumenty, do przewłaszczenia dla nowonabywców.

O ile zaś pomoc finansowa rządu zostanie spółce przyrzeczona i zapewniona, rozpoczyna się jeszcze w b. r. prace przy regulacji dolnej Osy, które mogą dać zatrudnienie dla wielu bezrobotnych w powiecie na czas dłuższy.

Wiadomości Kościelne

Z kancelarii parafjalnej (Fara).

W czwartek dnia 17 bm. przypada uroczystość Wniebowstąpienia Pańskiego. Poniedziałek, wtorek i środa krzyżowe dni. Procesja odprawi się o 1/7 we Farze. Od piątku począwszy rozpoczyna się nowenna do Ducha św., która trwać będzie do wigilii Zielonych Świątek. Nowennę odprawiać będziemy po drugiej mszy św. o godz. 7-mej.

Towarzystwo Robotników Katolickich ma zebranie w niedzielę dnia 13 bm. po majowym nabożeństwie w salce parafjalnej.

W święto Wniebowstąpienia Pańskiego święci Towarzystwo Robotników Katolickich „Dzień Robotnika Katolickiego”, na który się wszystkie towarzystwa Związku Towarzystw Katolickich i obywatelstwo zaprasza. Bliższe szczegóły podane są w wiadomościach parafjalnych, gazetach i na afiszach.

W niedzielę, 13 bm., po majowym nabożeństwie, odbędzie się zebranie Towarzystwa Kolarzy pod opieką św. Józefa, na salce parafjalnej.

W poniedziałek, dnia 14 bm., odbędzie się po majowym nabożeństwie zebranie Stowarzyszenia Młodzieży Żeńskiej dla oddziału starszego i młodszego na salce parafjalnej.

Kościół św. Krzyża.

W sobotę, dn. 12 maja, spowiedź dla męskich róz „Żywego Różańca”, w niedzielę o godz. 8-mej wspólna komunja św. i msza św. w ich intencji.

W niedzielę, o godz. 1/4-tej zebra-

nie kolarzy pod opieką św. Józefa w sali parafjalnej.

We wtorek, o godz. 1/8-mej, zebranie zarządu Stow. Młodzieży Męskiej w kancelarii.

W środę, o godz. 8-mej, miesięczne zebranie Stow. Młodzieży Męskiej w sali p. Derdowskiego.

W środę, o godz. 1/6-tej, spowiedź dla zelatorek „Stow. Dzieciątka Jezus” — a w czwartek o godz. 8-mej wspólna komunja św. dla tychże zelatorek, jako w dniu uroczystości św. Teresy od Dzieciątka Jezus, patronki „Stow. Dzieciątka Jezus”.

W piątek zaraz po majowym nabożeństwie zebranie „Sodalicii” w sali p. Derdowskiego.

W piątek po majowym nabożeństwie zebranie zarządu Tow. śpiewu „Dzwon” w kancelarii.

W przyszłą niedzielę, 20 maja, obchodzą Stow. Młodzieży Żeńskiej „Święto Druhen”. Dnia poprzedniego wspólna spowiedź, w niedzielę wspólna komunja św. we Farze podczas mszy św. O godz. 7-mej rano zbiórka przed kościołem św. Krzyża, skąd wyruszy się na uroczyste nabożeństwo, które odbędzie się o godz. 8-mej we Farze. Popoł. o godz. 2-giej zbiórka przed kościołem św. Krzyża,

stad wymarsz na uroczyste nieszpory, które odbędą się o godz. 3-ciej we Farze. Po nieszporach sformuje się pochód do Tivoli — gdzie odbędzie się uroczysta akademja.

Z kancelarii kościoła Serca P. Jezusa Małe Tarpno.

Niedziela, 13 maja: 1 msza św. o godz. 8-mej, 2 msza św. (suma z kazaniem) o godz. 10. Popoł. o godz. 3 nabożeństwo majowe.

W poniedziałek 14, wtorek 15 i środę 16 bm., dni krzyżowe — procesja i nabożeństwo o godz. 1/6 rano.

Czwartek, 17 bm., Wniebowstąpienie Pańskie: 1 msza św. o godz. 8-mej, 2 msza św. (suma z kazaniem) o godz. 10. Popoł. o godz. 2 nauka katechizmowa, o godz. 3 nabożeństwo majowe.

Piątek, 18 bm., o godz. 8-mej rano: uroczyste nabożeństwo w powodu djamentowych godów małżeńskich Jana i Marjanny Kościńskich.

Niedziela, dn. 20 bm., nabożeństwa jak zwykle.

S.M.P. żeńskiej: Zebranie miesięczne 13 bm. po majowym nabożeństwie. Zebranie sekcji eucharystycznej 17 b. m. po majowym nabożeństwie, święto druhen: 20 bm.

Tow. Katol. Robotników: Zebranie

miesięczne 13 bm. po nabożeństwie majowym.

Święto Robotników Katol. w Wniebowstąpienie Pańskie.

Konf. Pań Miłosierdzie św. Winc. a Paulo: zebranie miesięczne we wtorek 15 bm. o godz. 5 popoł. w salce. Wykład wygłosi ks. dyr.

S.M.P. męskiej: zebranie zarządu w środę, 16 bm., o godz. 7 wiecz. Zebranie miesięczne w niedzielę 20 bm. po nabożeństwie majowym.

Z życia naszych Towarzystw.

(rt.) Straż Pożarna w Owczarkach urządza w niedzielę 13 bm. o godz. 6 wieczorem na sali p. Schmidta zabawę wiosenną. Czysty dochód przeznaczony na sprawienie sprzętów strażackich. Wobec tego Zarząd prosi o liczny udział Szan. Publiczności z miejsca i okolicy.

Szanownym Czytelnikom zwracamy uwagę na ogłoszenie rodaka naszego p. Stanisława Marlewskiego, który otwiera w Gdańsku przy ul. Dominikwall sklep podwozi najnowszych modeli Forda i dalej traktorów rolniczych. Poza to objął p. M. przedstawicielstwo amerykańskiej firmy „The Miller Rubber Company”, wyrabiającej opony i węże. W najbliższych dniach nadejdą wszystkie części zapasowe samochodów osobowych Forda najnowszego typu. Młodego i przedsiębiorczego kupca polskiego prosimy popierać.

Sport.

Olympia III — Internat Kresowy.

W niedzielę dnia 13 bm. odbędą się o godz. 4-tej popoł. na boisku T. S. Olympia zawody w piłkę nożną pomiędzy Olympią III a Internatem Kresowym.

I i II drużyna Olympji stawi się o godz. 2:30 popoł. do treningu. Treningami kierować będzie kapitan I drużyny p. Olszewski Maks.

Listy do redakcji.

Na skutek bezpodstawnej insynuacji mieszczącej się w „Pochodni” pozwalam sobie prosić Sz. Redakcję o łaskawe umieszczenie w Swem cennym piśmie następującego oświadczenia:

Podła insynuacja „Pochodni” pod tytułem „Za przykładem z góry” zmusza mnie do oświadczenia publicznego celem uspokojenia odłamu ludności skłonnej uwierzyć kalumniatorom, że już posiadałem kamienicę w Grudziądzu nim zostałem urzędnikiem. Kalumniatorów oddałem do sądu. Roman Krobski — wiceprez. miasta.

STANISŁAW JASIŃSKI.

Mojemu pułkownikowi...

Generałowi Leonowi Berbeckiemu

Gdy duch twój pułkownika pójdzie w mój
[dom cichy,
więc go przystroję w kwiaty i w róże;
z kolegami zasiądę u stołu — porozstawiam
[kielichy
a wśród nich lilje ułożę białe i duże...

Napełnię wina najlepsze, by wychylić twój
[zdrowie —
rozdam wieńce z kwieciami między harfarzy;
portret twój przyozdobie laurem na głowie
niechaj mi się znowu bitwa pod tobą
[marzy!

Wpatrz się w przeszłość — w nasze długie
[szeregi
hen, z pod Karpat, przez Wisłę i Bug,
przez Styru wylew i błot Pińskich brzegi
hen, kiedy przed tobą uchodził wróg!

A potem rozpowiem między przyjaciółmi
dumy poleśne ze zmurszałych den,
że ciebie niosły w Polsce amioty
w niewysłowan... żołnierski sen...

Lo-Kittay w Teatrze Miejskim.

Do Grudziądza zjechał sugestjoner o prawdziwie światowej sławie, aby poraz trzeci urządzić u nas seans eksperymentalny, na którym zobaczymy znowu cały szereg niezmiernie ciekawych doświadczeń otoczonych zagadkami okultyzmu, które to eksperymenty zjednały niezwykłymu w tym eksperymetatorowi rzetelne powodzenie w całej zachodniej Europie i St. Zjedn. Ameryki. Ze względu na tak ciekawą osobistość naszego gościa poprosiliśmy go o wywiad.

P. Lo-Kittay przedstawił nam kilka grubych ksiąg ze starymi wlepionymi oryginalnymi recenzjami; Francja, Anglja, Niemcy, Holandia, Szwajcaria, Ameryka, Austria, Węgry itd., wszędzie jak krytyki gloszą, spotkały się jego doświadczenia z nieklamany podziwem i najwyższem uznaniem nawet i kół naukowych. 8 uniwersytetów zagranicznych (również Uniwersytet w Warszawie) — wystawiły mu chlubne protokoły, stwierdzając jednomyślnie nadnormalne jego zdolności i rzetelne podłoże jego pracy.

Według głosów prasy, jest p. Lo-Kittay odosobnionym typem nie mającym sobie równego, tembardziej, że przeprowadza on doświadczenia, które dotąd nikomu nie były znane, a literaturze fachowej obce.

P. Lo-Kittay znany jest przede wszystkim ze swych inowacji na polu masowej sugestji na jawie. Te doświadczenia sugestji masowej są też rzeczywiście niezmiernie ciekawe. — Mielimy o tem możność przekonać się na ostatnich wieczorach Lo-Kittay'a, o czem w ostatnich dniach prasa Poznania, Bydgoszczy i Torunia szeroko pisała. Kilkanaście osób, p. Lo-Kittay'owi zupełnie obcych, siedzi na scenie i wyrażają życzenie, dokąd chcą podróż odbyć, czy po Europie, Ameryce, Azji lub Afryce. P. Kittay pro-

si ich patrzeć na salę, nawet na znajomych w krzesłach na dole siedzących, sam zaś siedząc opodal patrzy również na salę, tak że nie może być mowy o jakichś hypnotycznych metodach lub fikowaniu wzrokiem. Nagle pod wpływem specyficznie ujętego opowiadania p. Lo-Kittay'a, osoby te zaczynają się poruszać i ku uciesze audytorjum jada już myślą aeroplanem do Indji, odbywają cudowne podróże po Brazylii, Egipcie, Italji, zakupuja wory całej djamentów w południowej Afryce, błądzą po bezkresnych śniegach stref podbiegunowych, tam znowu posuwają się na wolno chodzących wielbłędach po piekającej Saharze, piją najwykwintniejsze wina szampańskie przy dźwiękach murzyńskiego Jazz-Bandu w Paryżu, oglądają wieżę Eifel, grupka ludzi oklaskiwuje z zachwytem produkcje trupy liliputów w Nowym Jorku, inni chowają wygrane miliony przy stole ruletki w Monte Carlo, lub słuchają w skupieniu koncertu Paderewskiego i Kiepur. Osoby te dzielą się głośno spostrzeżeniami i wrażeniami podczas odbywania tych podróży i przeżyć z otoczeniem, fantazują z pobudzoną wyobraźnią i są szczęśliwymi i w pełnem tego słowa znaczeniu. Eksperymenty te nie mają nic wspólnego z hypnozą, której p. Lo-Kittay publicznie nie wykonuje ze względu — jak nam opowiada — na uzasadniony zakaz pokazywania publicznie produkcji hypnotycznych.

P. Lo-Kittay wybiera się obecnie po absolwowaniu kilku miast Polski do Japonji, w podróży towarzyszy mu będzie wybitny badacz problemów metafizycznych dr. Ak-Telim z hinduskiej szkoły w Nam-Ressaw w Indjach, celem statystycznego notowania pokazywanych przez p. Lo-Kittay'a fenomenów.

TORUN.

Telegram p. Prezydenta Rzplitej do załogi statku szkolnego „Iskra”.

Z okazji poświęcenia bandery polskiej na statku szkolnym marynarki wojennej „Iskra” — wysłał dowódca floty wojennej polskiej, komandor Unrug, telegram hołdowniczy do p. Prezydenta Rzplitej Polskiej. W odpowiedzi na tę depezę hołdowniczą, p. Prezydent nadesłał na ręce komandora Unruga następującą treść depezy: „Życzę oficerom, podchorążym i marynarzom okrętu szkolnego „Iskra” szczęśliwego pływania oraz owocnej pracy dla dobra odradzającej się marynarki polskiej. (—) I. Mościcki, Prezydent Rzeczypospolitej.

Zjazd adwokatów polskich w Toruniu.

Z inicjatywy Związku Adwokatów Polskich, odbędzie się w dniach 27 i 28 maja br. (Zielone Świątki) IV walny zjazd adwokatów polskich w Toruniu. Z obszernego porządku obrad na pierwszy plan wysuwa się kwestja nowej ordynacji adwokackiej, której projekt został już wydany przez komisję kodyfikacyjną i który ma być po ostatecznej redakcji niebawem wniesiony do ciał ustawodawczych. Udział w zjeździe zapowiada się nadzwyczaj liczny. Najwybitniejsi przedstawiciele palety polskiej wezmą w nim udział. Rolę gospodarza zjazdu wziął na siebie toruński oddział Związku Adwokatów Polskich.

Pod rozprawę zarządowi tramwajów miejskich.

Niejednokrotnie na łamach miejscowej prasy omawiana była sprawa otwarcia nowego przystanku tramwajowego przy ulicy Warszawskiej, róg ul. Poniatowskiego. Mieszkańcy tamtejsi a w szczególności wojskowi, idąc do tramwaju, muszą udawać się do przystanku albo na dworzec miejski, lub pod kościół garnizonowy. I jeden i drugi jest dla nich bardzo niedogodny, co powoduje najczęściej rezygnację z jazdy tramwajem, a co za tem idzie, obniżenie dochodów tramwajowych. Na wszelkie jednak w tym względzie wywody, zarząd tramwajów miejskich pozostał głuchy. A jednak warto się przecie nad tem zastanowić. Wychodząc z założenia, tramwaje, jako przedsiębiorstwo dochodowe, winny służyć przede wszystkim dla wygody mieszkańców i osób z lokomocij tramwajowej korzystających. Dla czegoż więc nie iść po linii żądań ludzi za środki lokomocij placących, i nie uwzględnić ich życzeń? Jakże uzasadnione argumenty stoją temu na przeszkodzie? Rozwiązanie tej kwestji jest bardzo proste, nie nie kosztujące — a jedynie robiące wygodę i spełniające życzenie, wielkiej części mieszkańców tej części miasta. Oto przy zbiegu tych dwóch ulic, otworzyć należy t. zw. przystanek „w razie potrzeby”. Na przystanku tym zatrzymywałyby się tylko wozy tramwajowe wtedy, o ileby ktoś stał na przystanku, chcąc wsiąść, względnie, gdy osoby

pragnące w tem miejscu wsiąść zgłaszałyby swój zamiar u konduktora, który znakiem dzwonka daje znak motorczemu, że ma przystanąć. Ten rodzaj przystanku tramwajowego jest bardzo często spotykany w innych miastach, a najbliżej nas stosowany jest ku ogólnemu zadowoleniu — w Grudziądzu. Drugi taki przystanek należałoby również ustanowić na zbiegu ulic Królowej Jadwigi i Wielkich Garbar, koło sklepu firmy Buza. Ten przystanek winien zarząd tramwajowy zarządzić choćby jedynie na godziny ranne, a to ze względu na uczniów i uczennice gimnazjum męskiego i żeńskiego, które z przystanku w ul. Szerokiej, lub w Rynku Nowomiejskim, mają zbyt odlegającą przetrzeń, zwłaszcza gdy się zważy, że uczniowie niejednokrotnie spieszą do szkoły w ostatniej chwili.

Te dwa narazie przystanki byłyby wielką ulgą i dogodnością dla jadących, a zarządowi tramwajowemu nie przyczyniłyby najmniejszych trudności — owszem — zarząd zyskałby tylko uznanie i wdzięczność całego szeregu osób, które widziałyby w chętnym spełnieniu życzeń publiczności, należyte i obywatelskie pojmowanie i prowadzenie przedsiębiorstwa, mającego jedynie za cel sprawne słuźenie dla wygody mieszkańców miasta.

Oby zarząd sprawę tę zechciał wzięść pod rozprawę, a spodziewamy się, że przy dobrych chęciach, da się to wszystko wykonać.

Koncert na rzecz Harcerzy.

Staraniem koła Przyjaciół Harcerzy odbędzie się w sobotę o godz. 8-ej wieczorem w sali Dworu Artusa koncert, przy współudziale pań: Eckhardtowej, Kędzierzawskiej, Marzeckiej i Wyciłówny, oraz pana Beszczyńskiego. Przy akompanjamentie p. J. Arkusiewiczówna. Program koncertu obejmuje utwory Szopena, Liszta, Mendelsohna, Żebieńskiego, Niewiadomskiego oraz innych wybitnych kompozytorów.

Towarzystwo Marynarzy w Toruniu.

W sobotę dnia 12 maja rb. o godz. 7 wiecz. odbędzie się w lokalu Związku Towarzystw przy ul. Wielkie Garbary nr. 13/15 (nad autotraktorem) zebranie miesięczne. Z powodu wyjazdu delegacji do Poznania na walne zgromadzenie, obecność wszystkich członków obowiązkowa. Zarząd.

Przy cierpieniach hemoidalnych, obstrukcji, popękaniach kiszki grubej, owrzodzeniach, krwawieniu w kiszki, parciu na mocz, bólu w krzyżu, ucisku w piersiach, niepokoju w sercu, zawrotach głowy, stosowanie naturalnej wody gorzkiej Franciszka Józefa sprawia zawsze przyjemną ulgę, a niekiedy i zupełne wyleczenie. Specjaliści chorób wewnętrznych zalecają takim chorym pić codziennie rano i wieczór po pół szklanki wody Franciszka Józefa. Żądać w apt. i drog.

Walny Zjazd Delegatów Oficerów Rezerwy z całej Polski w Toruniu.

Na podstawie uchwały Zarządu Główn. Związku Oficerów Rezerwy Rzplitej Polskiej — odbędzie się w roku bieżącym Zjazd delegatów Z. O. R. z całej Polski w Toruniu w dniach 16 i 17 czerwca. Program Zjazdu zatwierdzony przez Zarząd Główny przedstawia się następująco: Dnia 16 czerwca o godz. 9 rano nastąpi otwarcie Zjazdu, poczem odbędzie się wybór Komisji a) mandatowej, b) organizacyjnej, c) sądu honorowego, d) współpracy z organizacjami pokrewnymi b. wojskowych, e) spraw zawodowych, f) przysposobienia wojskowego, g) prasowej i propagandowej. O godz. 3-ej odbędzie się plenarne obrady nad wnioskami komisji. O godz. 8 wie-

czorem wspólny obiad. Dnia 17-go czerwca o godz. 9 rano odbędzie się uroczyste nabożeństwo, o godz. 10 sprawozdanie Zarządu i komisji rewizyjnej, o godz. 12 uroczyste otwarcie Zjazdu wobec przedstawicieli władz i zaproszonych gości, podczas którego nastąpi: a) przemówienie powitalne, b) wykład prezesa dr. Szurleja na temat „Polskie morze”, c) wspólny uroczysty pochód nad brzeg Wisły, gdzie nastąpi uroczyste przemówienie okolicznościowe, poczem prezes dr. Szurlej rzuci na Wisłę wielkich rozmiarów wieniec. O godz. 2-ej po poł. odbędzie się wspólny obiad. O godz. 4 po poł. wybory Zarządu, a o godz. 6 nastąpi zamknięcie Zjazdu.

Kwestja przyłączenia Bydgoszczy do Pomorza znowu staje się aktualną.

W dniu 11 bm. bawiła w Toruniu u p. Wojewody Młodzianowskiego i p. starosty krajowego dr. Wybickiego — delegacja miasta Bydgoszczy, w sprawie przyłączenia miasta Bydgoszczy i powiatów bydgoskiego, wyrzyskiego i szubińskiego do województwa pomorskiego. Zarówno p. wojewoda Młodzianowski jak i p. starosta krajowy dr. Wybicki oświadczyli, że w zupełności popierają dążenia Bydgoszczy i w tej sprawie u Rządu centralnego już interwenjowali. Delegacja w składzie pp. prezesa rady miejskiej Bajera, rad-

cy Magistratu Podoskiego, redaktora Sokołowskiego i redaktora Fiedlera, udaje się w niedzielę, dn. 13 bm. do Warszawy, w celu omówienia sprawy wniosku do laski Marszałkowskiej w powyższej sprawie, oraz omówienia jej z poszczególnymi klubami poselskimi. Delegacja złoży również wizytę p. ministrowi spraw wewn. Składkowskiemu, prosząc go o przyspieszenie ze swej strony, opracowania odrębnej ustawy. W Toruniu z ramienia magistratu miasta Bydgoszczy był członkiem delegacji radca Żeromski.

Z TEATRU TORUŃSKIEGO.

„Zemsta”

komedia w 4 aktach Aleks. hr. Fredry. Reżyserował J. Leśniewski.

Dla „honoru domu” — na uroczystość Święta Narodowego, dyrekcja teatru wystawiła „Zemstę”. Wystawienie tej perły komedji polskiej, nie było nowością. Grano ją bowiem już za dwóch poprzednich dyrekcji.

Niestety, przynależało, że obecne wznowienie wypadło w stosunku do poprzednich przedstawień — najslabiej. Dyrekcja, wyposażyła wprawdzie sztukę w bardzo piękne nowe kostjumi i dała jej ładne ramy sceniczne — ale reżyserja nie wywiązała się ze zadania tak, jak tego wymaga tradycja i pietyzm dla Fredry. Należa-

ło bowiem baczyć także na to, by sztuka wystawiona z racji Święta Narodowego, nie tylko treścią, ale i artystycznym wykonaniem, dostrzelała się do poziomu tej wielkiej uroczystości.

Tej zasady jednak — tym razem nie przestrzegano. Wykonanie cechowała dorywczość, przy niezbyt trafnej obsadzie ról.

Z wykonawców wymienić należy p. Ulińskiego w roli Milczka, p. Chmurkowskiego jako Dyndalski, p. Hermanowską — Podstolną. Tej niezbyt udatnej całości dopełnili p. Zielińska — Klara, p. Balcerzak Wacław, p. Marjański — Rejent. Papkin p. Leśniewskiego — chybiony, nieprostoliniiny, a w dodatku miejscami przejęskrawiony, nieszczęśliwa modulacja głosu.

TEATR :: KINO :: RADJO.

Grudziądz.

Teatr Miejski.

Dziś — sobota — „Azais”. ceny miejsce niższe od 40 gr do 1,20 zł. Abonament ważny bezprocentowy. Świętna komedjo-farsa ukaże się poraz ostatni na naszej scenie i napewno cieszyć się będzie takim powodzeniem, jak na poprzednich przedstawieniach. Początek o godz. 8-mej wieczorem.

Niedziela popołudniu — „Pani X” ukaże się po wznowieniu poraz drugi w roli tytułowej z p. Wandą Zbierzowską, której dzielnie sekunduje w swej bohaterskiej roli p. Leszek Rym-sza. Pozatem w ubiegły czwartek zebrana publiczność darzyła rzęsiстыми oklaskami pozostałych wykonawców, jak pp. Mirska, Kiślizankę, Bay-Rydzowskiego, Zięciakiewicza, Burskiego, Opalińskiego, Kisielewskiego, Palańskiego, Tańskiego i innych. Na niedzielne popołudniowe przedstawienie ceny miejsce niższe od 50 gr do 2,— zł. Początek punktualnie o godz. 4-tej.

Niedziela wieczór — „Jeniec Napoleona”. Początek o godz. 8-mej; ceny miejsce od 1—4 zł. Abonament ważny procentowy. „Jeniec Napoleona” Stanisława Kozłowskiego wystawiony był na wszystkich większych scenach i jako utwór, związany z naszą epoką historyczną, powinien być wszystkim znany.

Poniedziałek — Lo-Kittay, znany eksperymentator o zaiste światowej sławie, wystąpi u nas gościnnie raz tylko jeden. W programie będą wykonane doświadczenia z dziedziny indyjskiego fakiryzmu, dotąd w Polsce nie widziane, wyczuwanie myśli na odległość i cały szereg eksperymentów, które temu niezwyktemu eksperymen-

tatorowi zjednały wielki sukces i uznanie w całej zachodniej Europie, jak i Ameryce Północnej. Początek o godz. 8-mej wiecz. Bilety wcześniej są do nabycia w dziennej kasie teatru w składzie cukrów „Luxus”.

Czwartek — premjera, którą jest ostatnia nowość „Samolot P. S. 13” Z. Marynowskiego, a próby z niej w całej pełni odbywają się pod reżyserją St. Zięciakiewicza. Do czwartkowej premjery są w przygotowaniu nowe dekoracje pomysłu i w wykonaniu artysty malarza i dekoratora Worsztynowicza.

Wznowienie „Pani X”

Zachęcona olbrzymiem powodzeniem w ubiegłym sezonie kapitalnej sztuki Bissona p. t. „Pani X”, wznowiła ją dyrekcja Teatru Miejskiego zeszłego czwartku. Jak w tamtym roku tak i obecnie, widownia była przepelniona a artyści zbierali frenetyczne oklaski. Nie obeszło się również bez kilku żywiołowych wybuchów placzu.

W obsadzie sztuki nie wiele się zmieniło. Zamiast p. Jaworskiego grał p. Palański, stwarzając inny, może mniej właściwy typ, ale w każdym razie konsekwentnie i dobrze przeprowadzony. Z dawnych wykonawców jak zawsze byli świetni pp. Zbierzowska, Opaliński i Rym-sza.

Sądę, że powinno się wystawić „Panią X” bodaj raz jeszcze.

— j. k. —

Przyjmujemy jeszcze zamówienia na garderobę miarową do wykonania na Zielone Świątki

W. Wojnowski i E. Bożejewicz
ulica Mickiewiczka nr. 9. ::: Telefon 389.

Kino „Orzeł” demonstruje dawno oczekiwany film p. t. „Bitwa morską przy wyspach Falklandzkich” (tragedia nocy 8 grudnia 1914 r.). Najgroźniejsza w historii świata bitwa, która zniszczyła doszczętnie niemiecką potęgę morską. Ponadto przednia farsa p. t. „Dyplomatyczny złodziej”. Początek o godz. 6 i 8.15. — W niedzielę o godzinie 2-iej przedstawienie dla młodzieży: „Bitwa morską”.

Kino „Apollo” wyświetla dawno oczekiwany superszlagier „Symfonia zmysłów”, najpiękniejsze arcydzieło geniusza kinematograficznego. W rolach tytułowych Greta Garbe i John Gilbert

Toruń.

Dziś w sobotę, dn. 12 bm., o godz. 8.15 wiecz. premiera świetnej komedji współczesnej Verneilla „Azais” czyli Igraszki losu, osnutej na tle kolei życia pechowatego p. Borneret, który po 35 latach niepowodzeń staje się w myśl dawnych przepowiedni Azais prawdziwym wybrańcem losu. Pierwszorzędne walory talentu scenicznego Verneilla — które jego utworom zapewniły powodzenie na scenach polskich, czego dowodem „Azais” grana obecnie na scenach poznańskiej i warszawskiej, uwypukla się w naszym teatrze w wielce oryginalnej i pomysłowej reżyserji p. St. Orzechowskiego oraz w pierwszorzędnej interpretacji aktorskiej chlubnie znanych artystów naszej sceny. kreujących główne role pp. St. Orzechowskiego (p. Borneret), Jaworskiego i Jerzmanowskiej (baronostwo Wurtz), Janiny Porebskiej (Zuzia Wurtz) i Balcerzaka (Langeais) o-

raz dzięki udziałowi pp. Bystrzyńskiego, Orlicza, Ulińskiego i Aleksego.

W niedzielę, dn. 13 bm., o godz. 4-tej popoł. po cenach najniższych (od 20 gr do 2,40 zł) świetna komedia w 3-ach aktach pt. „Osiołek”, prawdziwe arcydzieło niezrównanej francuskiej spółki autorskiej Caillavet'a i Flers'a, które obiegłszy z olbrzymim powodzeniem niemal wszystkie sceny polskie, znalazła wśród zespołu naszego teatru znakomitych wykonawców w interpretatorach ról głównych, a w szczególności w pp. Janinie Porebskiej, Waczyńskiej, Balcerzaku, Orzechowskim i Jaworskim.

Wieczorem o godz. 8.15 — raz drugi „Azais”, czyli igraszki losu.

Kino „Pan”. Dziś premiera największego arcydzieła sztuki „Książę Seliman” według Maurycyego Dekobra w 12 olbrzymich aktach. W roli głównej: Olaf Fjord — Annette Benson. Oszałamiająca wystawa — przepiękne kobiety. Porywająca treść — sensacyjne podłoże erotyzmu. — Szal sfer, intrygi arystokracji.

Kino „Światowid”. Niezwykle fascynująca premiera podwójnego programu „Mandaryn Wu”. Monumentalne arcydzieło. Egzotywnie życie dalekiego wschodu w 12 aktach. W rolach gł. Leon Chaney (mistrz meksi) i Rene Adoree (bohaterka wielkiej parady). II Najwesełsza komedia salonowa, wspaniałe pomysły zdobywania narzeczonych i mężów pt. „Jego spodnie” czyli Harry i cenne mary. W rolach głównych Harry Langdon, Niema człowika, który nie śmiały się na widok Harry Langdona.

„Corso” wyświetla awanturniczy dramat p. t. „W krótkiej chwili”. Ponadto komedia w 2 aktach.

Teatr w Jabłonowie. Dziś w sobotę afisz zapowiada pierwszy u nas występ teatru grudziądzkiego, który odegra „Kobieta, wino i dancing”. Początek o godz. 8.15 wiecz.

Teatr w Chełmnie. Zapowiedziany jest przyjazd artystów teatru grudziądzkiego, którzy odegrają historyczną sztukę St. Kozłowskiego „Jeniec Napoleona”.

Radio-Program.

na niedzielę, dnia 13 maja 1928.

WARSZAWA. 10.15—11.45 transmisja nabożeństwa z katedry wileńskiej. 12.00. Sygnał czasu, hejnał z wieży Mariackiej w Krakowie, komunikat lotniczo-meteorologiczny, oraz nadprogram. 13. Transmisja z Filharmonji Warszawskiej. 14.00 do 14.20. Odczyt p. t. „Róża naturalna, czy sztuczna” 14.20—14.40. Odczyt p. t. „Pielegnowanie roślin w czasie wzrostu”. 14.40—15.00. Odczyt p. t. „Najważniejsze wiadomości i wskazania rolnicze”. 15.00 do 15.15. Komunikat meteor., oraz nadprogram. 15.15. Transmisja koncertu symfonicznego z Filharmonji Warszawskiej. 17.20—17.40. Rozmaitości. 17.40—19.55. Wieczornica podhalańska. Recytacje utworów Wilhiewicza, Orkana i Gwiżdża. 19.10—19.35. „Nasi sąsiedzi bliżsi i dalsi” z cyklu odczytów p. t. „Wszystko dla wszystkich”. Odczyt p. t. „Danja”. 19.35 do 20.00. „Z dzieł wielkiej emigracji”. 20.00—20.25. „Chiny, ich przyszłość i teraźniejszość”. 20.30. Koncert wspólny ze stacji Wilno. 22.05—22.30. Komunikat Pat. 22.30—22.30. Komunikaty: policyjne, sportowe, oraz nadprogram. 22.30—23.30. Transmisja muzyki tanecznej.

POZNAŃ. 10.15—11.45. Transmisja nabożeństwa z Bazyliki Wileńskiej. 12.00 do 12.25. Odczyt z działu rolniczego. 12.25 do 12.50. Odczyt z działu rolniczego. 12.50—13.00. Gawęda reporterska (wygl. p. red. Winiewicz). 15.15—17.20. Transmisja koncertu symfonicznego z Filharmonji

Warszawskiej. 17.20—17.50. Nadprogram: wygl. p. Janusz Warnecki, art. Teatru Polskiego. 17.50—18.30. Audycja dla dzieci. 18.30—18.50. Pogadanka w języku francuskim p. t. „Alfred de Vigny — prozator”. 18.50—19.10. „Silva rerum” czyli rzeczy ciekawe, wybrane i wygl. przez p. Bolesława Busiakiewicza, red. „Tygodnia Radjowego”. 19.10—19.35. Odczyt p. t. „Polska i Polacy w literaturze brazylijskiej” (z recytacjami własnych przykładów z języka portugalskiego). 19.35 do 20.00. Odczyt p. t. „Spółdzielczość a Powszechna Wystawa Krajowa”. 20.00 do 20.25. Odczyt (Transmisja z Warszawy). 20.30—22.00. Koncert wspólny Radjostacji Warszawskiej i Wileńskiej (Transmisja z Warszawy). 22.00—22.20. Sygnał czasu. Komunikaty: meteor. i sportowy. 22.20—22.50. Nadprogram: wygl. p. Janusz Warnecki, art. Teatru Polskiego. 22.50—24.00. Muzyka taneczna z „Palais Royal”.

KATOWICE. 10.15—11.45. Transmisja nabożeństwa z Katedry Wileńskiej. 12.00—12.10. Sygnał czasu. kom. lotn.-meteor. oraz hejnał z wieży Mariackiej w Krakowie. 12.10—14.00. Transmisja koncertu z Filharmonji Warszawskiej. 14.00—14.20. Odczyt religijny z cyklu: „Światopoglady” — wygl. ks. prałat Kapica z Tychów. 20.30—22.00. Koncert wspólny stacji Warszawskiej i Wileńskiej. 22.00—22.30. Sygnał czasu oraz komunikaty lotn.-met. PAT i sportowy. 22.30—23.30. Transmisja muzyki tanecznej.

Wyjaśnienie.

Notatko o nabożeństwach niemieckich w kościele parafjalnym, zamieszczona w wczorajszym numerze „Gońca”, przez omyłkę znalazła się w kronice grudziądzkiej, zamiast pod wiadomościami z Tucholi.

W kościele parafjalnym w Grudziądzu nabożeństwa niemieckie nie odbywają się.

OKOCIM!

TO HASŁO WSZYSTKICH LUBOWNIKÓW I ZNAWCÓW DOBREGO PIWA BUTELKI ANTALKI SYFONY PIJECIE PIWO OKOCIMSKIE REPREZENT. BROWARU JANA GOETZA W OKOCIMIU MARCHLEWSKI & ZAWACKI, GRUDZIĄDZ, WYBICKIEGO 29. TELEFON 104.

KUPUJCIE WYROBY Boguna firmy C. F. MULLER i SYN BOGUSZEWO-POMORZE. FABRYKA POWIDEL BURACZANYCH MARMELAD I POWIDEL ŚLIWKOWYCH ADRES TELEGRAFICZNY: „BOGUNA” ROK ZAŁOŻ. 1881. — TELEFON I I II WSZĘDZIE DO NABYCIA.

Z powodu wyjazdu zaraz do sprzedania nowy dom 3 piętrowy. Szkolna 9. 33. Ubikacje dla kupującego, wolny skład 2 pokoje i piekarnia. Wiadomości Karol Brzuch. Szkolna 9.

Mieszkania Poszukuje pokoju próżnego z użytkiem kuchni. Oferty do Gońca Nadwiśl. pod nr. 751

Zgubiono lakierowany pantofel damski. Uprasz się znaleźć o zwrot za nagrodą pod adresem: Rejonowy Zakład Żywnościowy, ul. Prowiantowa. Jakubiak, por. (765)

Prasowaczka przyjmuje wszelką bieliznę do prania i prasowania na sztywno i miękko. Solidna praca, ceny bardzo przystępne. M. Ceglina, Mickiewicza 6 II podw. III ptr. I.

Warszawska pracownia gorsetów Grudziądz Ogródowa 7, parter, w podwórzu II sieni. wykonuje biustonosze, paski, bandaże gorsety dla ulomnych przezrobki i reperacje. Ceny przystępne.

Wolne posady Kalku 732 murarzy poszukuje natychm. Zgl. Forteczna 20 part. lewo.

Poszukuje syna uczciwych rodziców z dobrym wykształceniem, który ma chęć wyuczyć się malarstwa. L. Kowalski Piekarnia Pałowa Radzyńska 2. tel. 253. 426

Służąca obeznaną z wszelkimi pracami domowymi od zaraz potrzebna Chelmińska 40 I p. I.

Poszuk. posady

10 brukarzy może się zgłosić natychmiast. Plac na godz. 1.80 do 2.—zł. Jan Jarzyński, Koszarowa 5. 4263

Goniec do posyłek potrzebny od zaraz. F. Toczłowski, Sienkiewicza 22.

Paniątka rzetelna, obeznaną z gospodarstwem domowym poszukuje zajęcia do pomocy pani domu, z całym utrzymaniem. Zgl. do adm. Gońca Nadw. pod 772.

Radjo aparat 4 lampowy tanio na sprzedaż. Rzeźalnia 8 II lewo. (752)

Pokój z kuchnią, z meblami i centr. ogrzewaniem, światłem elektr. do oddania. Wiadom. w Adm. Gońca Nadw. pod nr. 758.

Wdowiec z dzieckiem, lepszy rzemieślnik, lat 38, właściciel domu, składki 4 pokojowe urządzenie, w miesiącu, szuka na tej drodze żony. Starsze panie bez wyprawy tylko z nieco majątkiem, zechcą się zgłosić pod nr. 735 do Adm. Gońca Nadw.

Reperacje motocykli, rowerów, wirówek, maszyn do szycia i pisania wykonuje szybko i solidnie Zakład mechan. Toruń, Mickiewicza 83. Specjalność: emalowanie i lutowanie złamanych ram p. gwar.

Wykonują wszelkie reperacje mechaniczne pod gwarancją jak maszyny do szycia i pisania, magnety, motory elektryczne i nawijane i tychże. Man a. Grudziądz Pałowa

Młody czeladź tryzierski od zaraz potrzebny ul. Staro-Rynkowa 2. (759)

Potrzebna dziewczyna do wszelkich prac domowych od 1 czerwca. Zgl. Lipowa 100 w składzie.

Sprzedaje Dom 2 piętr. przy rynku z dobrze prosperującym interesem piekarsko-cukierniczym okazynie tanio do sprzedania. Wiad. Długa 4 w składzie.

Wózek sportowy dziecięcy na sprzedaż 3 Ma 4 I p.

Zguby Znalezione naszyjnik który odebrać można w Sądzie Okręgow. pokój 24. (769)

Pracownia plisowania i karbowania przyjmuje uczeniec i wyrabia i sprzedaje formy do plisowania, karbowania M-marie, Tuszewska Grobla 18.

Rowery i wirówki najlepszych fabrykatów i wszelkie części zapasowe poleca najtaniej Dąbrowski, Toruń, Mickiewicza 83.

Sprowadz. kam maszynę mierzkarke najnowszego systemu i przyjmuję do wykonania

Ucznia blacharskiego i do instalacji poszukuje J. Büttner, mistrz blacharski, Plac 23 Stycznimowych. 19 II p. (753B. Białik, Rynek 6 II. dzie.

Potrzebna dziewczyna do prac domowych, przyjeżdżna. Chelmińska 20.

Potrzebna dziewczyna do prac domowych. Zgłoszenia do sprzedania. Wiad. Długa 4 w składzie.

2 łózka stół i lustro z konsolką na sprzedaż. Biskupia 14 I p. lewo.

Zgubiono 5 strzałowy kal. 7,9mm., mały, używany bez najm. plamy, korzystnie na sprzedaż. Grobla 22 II/I

Pracownia plisowania i karbowania przyjmuje uczeniec i wyrabia i sprzedaje formy do plisowania, karbowania M-marie, Tuszewska Grobla 18.

Rowery i wirówki najlepszych fabrykatów i wszelkie części zapasowe poleca najtaniej Dąbrowski, Toruń, Mickiewicza 83.

„KAZIUTA” Grobla 48.

BACZNOŚĆ!! – TANIE CENY!

Najl. Olej jadalny litr 2.— zł. Ryż pełnoziarnisty 0.47 zł. Mąka kartoflana 0.45 zł. Syrop 0.65 zł. Makaron 0.80 zł. Kaszka pszenna 0.55 zł., kasza jaglana 0.60 zł. Groch polny 0.36 zł. Prawdziwe Powidła śliwkowe 1.10 zł. za pół kg. Śledzie małe tłuste 0.10 zł.

MARCHLEWSKI & ZAWACKI, Grudziądz Wybickiego 29. Rok zał. 1879.

4 funty MIODU
a 25 groszy
każda gospodyni s-porządzić może. Smaczny i pożywny dla dzieci zastępuje w zupełności drogie masło

Drogerja Centralna
ul. Stara 11
i wszystkie składy kolonjalne.

Farby olejne i wodne, wszelkie farby malarskie suche i rozrobione w pokoście, lakiery do podłóg w rozmaitych barwach, lakiery spirytusowe, pedzle w wielkim wyborze najkorzystniej w Drogerji Centralnej ul. Stara 11.

WKLADY OSZCZEDNOŚCIOWE
począwszy od jednego złotego na korzystnych warunkach i z gwarancją pupilarną

przyjmuje
KOMUNALNA KASA OSZCZEDNOŚCI
powiatu Grudziądzkiego
w Grudziądzu
ul. Wybickiego 39. Tel. 220 i 284
w gmachu własnym.

Pisania na maszynach
najnowszych systemów wyuczam szybko i tanio. Przyjmuje się także na kurs wieczorowy.
Toruńska 7 III p.

Plisowanie, Karbowanie
spódniczki już od 3.50 hafty — Karbowanie mierzki
Wykonanie solidne i szybkie.
M-me Marie
Tuszew. Grobla 18

Maszyny do szycia „Singera”
na 24 rat miesięcz. Kurs biału i szycia bezpłatnie. (11 „SINGER” G. udz. adz. Pl. 23 Stycznia 27.

Biała Oberża za Wisłą
W niedzielę, dnia 13 maja r. b. **Wielki Koncert** połączony z zabawą. Wyborowa kuchnia. Pielegnowane napoje. O liczny udział prosi **GOSPODARZ** (4268) **P. Salczyński.**

Podarki imieninowe
jak piękne wazon, ob. azy oprawne. naszym Zośkom, Janinkom, Helenkom, warto kupić w „**Naszem Sklepie**”
Sienkiewicza 8. Telefon nr. 173. Albowiem przez 8 dni udziela się tam **20 proc. rabatu** na te przedmioty.

Ucz się obcych języków.
Miniaturowy słowniczek. Prof. A. Wrana — polsko-niemiecki i niemiecko-polski. Cena 2.— zł., z przesyłką poleconą 2.75 zł.
Zbiorek obcych wyrazów, spotykanych w książkach i pismach, objaśniający ich znaczenie i podający wymowę. Cena 1.50 zł., z przesyłką poleconą 2.25 zł.
2000 Błędów Językowych, barbarzyństw, dziwagów i nowotworów ze wszystkich dzielnic Polski zebranych, wraz ze słownikiem i karteż wzorkiem stylu urzędowego. — Cena 1.60 zł., z przesyłką poleconą 2.35 zł.
Słowniczek kieszonkowy, niemiecko-polski i polsko-niemiecki, do użytku szkolnego i podręcznego przez Jerzego Klusa. Cena 5.— zł., z przesyłką poleconą 6.— zł.
Słownik Niemiecko-Ruski. Ul. prof. dr. Oskar Hecker. Cena 2.— zł., z przesyłką pol. 3.— zł.
Słowniczek Niemiecko-Francuski i Angielsko-Esperancki. Prof. Hecker. Cena 3.— zł., z przesyłką poleconą 4.— zł.
Polak we Francji, najłatwiejszy i najpraktyczniejszy podręcznik do nauczania się w najkrótszym czasie języka francuskiego. Ul. St. Zela-Zgórski. Cena 1.— zł., z przesyłką poleconą 1.75 zł.
Skarbnice Wyrazów, w języku polskim i esperanckim przez prof. dr. Oskara Heckera. Cena 2.— zł., z przesyłką poleconą 3.— zł.
Słownik polskiego i angielskiego języka. Ul. W. Kierst i prof. O. Callier. Cena 8.— zł., z przesyłką poleconą 9.— zł.
Słownik Włosko-Polski i Polsko-Włoski, z podaniem wymawiania, ul. Fortunat Giannini, lektor języka włoskiego Uniwersytetu w Krakowie. Cena 2.50 zł., z przesyłką pol. 3.50 zł.

Obuwie sportowe i ludowe **„PEPEGE”** najtaniej w

Magazynie **„Sport”**
Sienkiewicza 8.

Świerki

1. Picea argentea
2. „ alba
3. „ excelsa
4. „ Pseudotsuga Douglasie

śliczne rozroste drzewka 40—80 cm. wysokie, dobrze zakorzenione, sadzone z brylką, polecam z mojej szkółki. Ponieważ transport kolejowy za drogi, uprasza się o samoodebranie. (4189)

Wiechmann
Dom. Radzyn, pow. Grudziądz.

Proszę zapytać znajomych opowiedzą Państwu, że najbogatszy wybór

Obuwia
posiadam w Grudziądzu i prowadzę tylko pierwszorzędny towar. Reparacje wykonuję solidnie i tanio.

A. TAUERT
GRUDZIĄDZ, Toruńska 8.

MEBLE
od najtańszych do najwykwintniejszych zawsze gotowe na składzie. Warunki dogodne.
FRYDERYK NITSCHMANN
skład Mebli, ulica Toruńska 29
Stolarnia Wybickiego nr. 5, wejście z ulicy Podgórznej. (4250)

JASTRZĘBIE-ZDRÓJ
(Województwo Śląskie)
Solanka Jodo Bromowa
Najsilniejsza Radioczynna z Polskich Wód

leczy skutecznie: reumatyzm stawów i mięśni, ischias, zapalenie nerwów, choroby kobiece, dziecięce (skrofuloza, krzywica), choroby kości i skóry, stany wyczerpania umysłowego i fizycznego, nerwice, niedokrewność, artretyzm (dna), katar drog oddechowych, choroby serca. **Kąpiele węglitowe, solankowe, borowinowe, hydro i elektroterapia (diatermia).** Urządzenie nowoczesne, komfortowe. W lazienkach leżanie. Sezon od 1 maja do 1 listopada. Całodzienne utrzymanie wraz z pokojem od zł. 8 do 12. Przeciętne koszty 4 tyg. utrzymania i kuracji około 350 zł. Dziennie koncert. Kolej poczta w miejscu. Komunikacja z Katowic koleją i autobusami. Wszelk. informacji udziela: **Zarząd Kąpielowy.**

Fabryka pilników i szlifiarnia G. GEDE
w Grudziądzu, Tuszeńska Grobla 54
Telefon 155
przyjmuje pilniki i raszple do nacinania.

Zwapnienie żył.
Stan zdenerwowania, zawroty głowy. Prosimy zażądać bezpłatnej broszurki o leczeniu domowym nieszkodliwym. Dr. Gebhard i Ska, Gdańsk oddz. 452.

POLECAM

towary letnie na suknie, płaszcze i kostjmy oraz wszelkie inne blawaty, bielizne i pończochy.

MIECZYŚLAW SZWARC
PAŃSKA 18.

SZWARC Włókno
Właśc. (4269)
Z. Wiśniewski
Solna 4-5.

Bacznosc! Fotografje paszportowe
w pół godziny
Zakład Fotograficzny 3-go Maja nr. 10.

Warszawska pracownia kołder
ul. Solna 3
wykonuje kołdry puchowe wełniane i watawowe przerobienie starych, zgręplowanie wełny i waty.

KEFIR poleca **Mleczarnia Wanda**
Kawiarnia Wanda
Grudziądz, Lipowa 3.

Trawę ind. Pakuły Sprężyny Szpagaty krajowe i zagraniczne Płótna jut. włósie oraz wszelkie dodatki tapicersk. poleca najtaniej!

Mydło
Isste
z dobrych najlepsze
J. S. Stempniowicz
Poznań

BANK LUDOWY

Grudziądz, ul. Józefa Wybickiego 7.
(dom własny) 2426

Załatwia zlecenia bankowe i kredytowe
Lokata wkładów oszczędności
Zakup i sprzedaż walut zagr.
Udziela pożyczek pod zastaw.

**„Wilbra”
BRAUNSA**

FARBUJE
i ODNAWIA
NAJLEPIEJ
WSZELKIE
WYROBY
SKÓRZANE

Żądać w drogeriach, składach farb i t. p.

TELEGRAM

KTO CHCE PIENIĄDZE ZAOSZCZĘDZIĆ
niech się uda do firmy
H. NIEDER, TORUŃ
UL. SZEROKA 26/28
róg Szczytnej wprost apteki Radzickiej

gdzie kupi po cenach ściśle fabrycznych.
Obuwie sezonowe wszelkiego rodzaju
i najnowszych fasonów.

I-Dźwigary
w różnych rozmiarach,
słupy budowlane, koryta gliniane, papę dachową, smołę kamienną, smołę drzewną, lepnik, wapno, cement, trzcinę sufitową, żelazo sztabowe, narzędzia rolnicze, okucia budowlane jak i inne narzędzia

poleca wprost ze składn. po cenach konkurencyjnych

Z. KOWALSKI
właśc. firmy Müller & Kowalski
Telef. 48. Plac 23 Stycznia 30. Telef. 48.

ZARZĄD TOWARZYSTWA AKCYJNEGO
„PEPEGE”
POLSKI PRZEMYSŁ GUMOWY
W GRUDZIĄDZU

zawiadamia, że zgodnie z uchwałą Walnego Zgromadzenia Akcjonariuszów z dnia 18 lutego 1928 r. oraz na zasadzie postanowienia Ministerstwa Przemysłu i Handlu, oraz Skarbu Nr. Adm. Pr. 2106 Spr. nr. 1943 („Monitor Polski” z dnia 2 maja 1928 r.) podwyższa się kapitał akcyjny o dalsze

Zł. 1 milion

czyli do wysokości 4 milionów złotych i ogłasza niniejszem subskrypcję na 10.000 sztuk na okaziciela opiewających akcji VI emisji po cenie nominalnej zł. 100.— każda na następujących warunkach:

1. pierwszeństwo do nabycia akcji nowej emisji służy właścicielom akcji emisji poprzednich w stosunku do ilości posiadanych akcji;
2. termin subskrypcji na akcje nowej emisji określa się na 6 tygodni, licząc od daty niniejszego ogłoszenia w „Monitorze Polskim”;
3. repartycji tych akcji, na które dotychczasowi akcjonariusze z tytułu posiadania prawa pierwszeństwa się nie zapiszą, dokonana Zarząd według swego uznania i określi ich kurs emisyjny, który nie może być niższy od ceny emisyjnej;
4. cena emisyjna akcji nowej emisji dla dawnych akcjonariuszów, którzy wykorzystają prawo poboru, określa się na zł. 102, z których zł. 100.— przeznaczają się na kapitał zakładowy, reszta zaś, po pokryciu kosztów z emisją nowych akcji związanych, na kapitał zapasowy;
5. pod względem praw przysługujących akcjonariuszom, akcje nowej emisji będą zrównane z akcjami emisji poprzednich z chwilą wpisania podwyższenia kapitału zakładowego do Rejestru Handlowego i uczestniczyć będą w dywidendzie od dnia 1-go stycznia 1928 r.;
6. całkowita wpłata kapitału zakładowego oraz zapasowego winna być uskuteczniiona w ciągu 3 miesięcy od dnia ogłoszenia niniejszego postanowienia w „Monitorze Polskim”;
7. subskrypcje za przedłożeniem świadectw tymczasowych na akcje dotychczasowych emisji należy zgłosić w biurze Zarządu, Grudziądz, ul. Tuszewska Grobla.

Adwokaci! Adwokaci!
Baczność!

Kto z Panów Adwokatów przejmie skargę przeciw Skarbowi Państwa celem ściągnięcia odszkodowania i kaucji w wysokości
Zł. 23.000 (1503a)

Z powodu braku gotówki zaliczki wpłacić nie mogę. Rozliczenie kosztów nastąpi po odebraniu gotówki ze skarbu państwa. Adres wskazuje Adm. „Gońca Nadwiślańskiego”.

Urzędnikom i Wojskowym na raty

Okazyjna sprzedaż

nowej biżuterji, pierścionków brylantowych, rubinowych, szafirowych, ale ksandrylowych i z prawdziwymi perłami, koleżków, zegarków złotych, męskich i damskich, firmy Omega, Cyma, Watscha i obrączek ślubnych. Towary otrzymuję wprost z fabryk, ceny zaś ściśle kalkulowane, wobec czego o 30% tańsze jak w składach. Wszelkie reperacje szybko i tanio. **Kupuje brylanty, złoto, srebro i platynę, monety niemieckie i rosyjskie oraz łom złota i srebra**

B. PAPIER, GRUDZIĄDZ
PRACOWNIA JURIDYCKO-ZEGARMISTRZÓW.
Mickiewicza 21. I. piętro. — przy poczcie.
Werki G. Bäckera 5 młotkowe bim-bam 145 zł

Tani i dobry towar, o 30% tańszy jak w składzie.

Ścisła ka kulacja i najkorzyst. źródło zakupu.

Wiosenne modele!

Konfekcji damskiej i męskiej!

w wielkim wyborze po cenach bezkonkurencyjnych. Kamgarny ubraniowie i rypse-kasha na kostjomy z metra. Bieliza damska i męska modnych wzorów. Koldry watowane, koce, płócienna, wsypy po cenach fabrycznych. — — — — —
Musliny i woale prześlizne desenia.

Łódzka Hurtownia
Hugo Szmeczel i Synowie Sp. Akc.
GRUDZIĄDZ, Wybickiego 2/4.
Solidnym dogodnym warunkom!

LOS Y

Polsk. Państw. Loterji Klas.
są do nabycia. Codzieli los wygrywa Oibrzynie szanse — Wielki popyt.

Ciągnięcie I klasy 19 maja
Wygrane
po 700.000, 400.000, 300.000 zł. i t. d.
1/2 l. zł. 10, 1/2 l. zł. 20, 1/2 l. zł. 40.

LOS Y

Polsk. Państw. Loterji Dobr.
1/2 losu zł. 4., 1/2 los zł. 8.
Wygr. po 50.000, 15.000, 5.000 zł. itd.

— Jednorazowe ciągnięcie —
Wypłata wygranych w gotówce bez potrąceń.

Kolektura Loterji Państw.
GRUDZIĄDZ, ul. Stara nr. 11.

SAPON
z „koszulką”
najlepszy środek do prania białizny.
„ASAN”
do bielienia białizny.

Srodki pod gwarancją nieszkodliwe, od 20 lat chlubnie znane i nagrodzone złotymi medalami.

Zważać na znak ochronny „KOSZULKĘ”.
Do nabycia wszędzie Chem. Fab. „Ergasta”
w Nagórski Starogard-Pomorze.

Ogłaszajcie
w Gońcu Nadwiślańskim!

Najtańsze wyborowe
wina
owocowe poleca
Wytwórnia
Win Krajowych,
GRUDZIĄDZ
Dworcowa 23/25.

Polecam
Najlepszy
Smalec amerykański.
1 funt 1.65 zł.
Najlepsza
MARGARYNE
1 funt 1.55 zł.
Prima
OLEJ JADALNY
litr. 2.00 zł.

Ceny hurt. przy sprzedaży detal.
Pozatem wszelkie inne towary kolonialne — i żelazne — oraz
LIKIER Y
KONJAKI
WINA
tylko pierwszorzędnych firm po cenach konkurencyjnych

Bronisław Murawski
Grudziądz
ul. Wybickiego 26
Stanisł. Morawski
Zasin

Tanio i dobrze

kupuje się

papier listowy w teczkach i kartonach, materiały piśm., biurowe, księgi handlowe, zeszyty, instrumenty muzyczne i przybory, płyty gramofonowe, gramofony, skrzypce, harmonje, organki itd. itd. u

WŁADYSŁAWA KULERSKIEGO
Grudziądz, Pańska 19.
Stempie, druki, bloki kasowe.

PIERWSZORZĘDNY ZAKŁAD FRYZJERSKI DAMSKO - MĘSKI

A. PINNO SIENKIEWICZA 4

WYKONUJE WSZELK. PRACE
(WEDŁ. NAJDOWSZYCH MO-
DELI) WCHODZĄCE W ZAKR.
FRYZJERSTWA.

LOKAL SWIEZO ODNOWIONY
I URZĄDZONY WEDŁUG
NAJNOWSZYCH PRZEPISÓW.

PIEGI, PLAMY, WYRZUTY, USUWA KREM BENEGNINA

znany i wypróbowany środek do odświe-
żania i wydelikacenia cery.
BENEGNINA mydło przetłuszczone, jako
konieczny dodatek do kremu tejże nazwy
usuwa piegi i plamy na twarzy i ciele.
Cena kremu 2 zł. — mydła 1.50 zł.
Magister Jan Stencel, aptekarz
główny skład i wytwórnia
Apteka pod Łabędziem, Grudziądz, Rynek 20.

Wszelkie Materiały Budowlane

poleca na sezon obecny po cenach
konkurencyjnych jakoto:

- Dzwigary wszelkich profili
- Wapno w kawałkach
- Portland-Cement
- Gips — Krede
- Trzcinę sufitową
- Smołę destyl. i drzewną
- Lepnik — Pape
- Karbolineum
- Gwoździe, papiaki itd. itd.

Bronisław Murawski
GRUDZIĄDZ
Wybickiego 24/26. Tel. nr. 108.

Stanisław Murawski
Lasin (Pomorze) — Tel. 13.

Materace, kanapy fotele, leżanki

w wielkim wyborze poleca:

Fabr. materacy i mebli wyściełanych
GRUDZIĄDZ, ul. Solna 3. Telefon 84.

Kąpieliska i letniska światowej sławy

Pensjonaty, internaty, kolonje dla dziewcząt i chłopców

Cena z całkowitem utrzymaniem dla dzieci 140.— sz. fr.
dla dorosłych 150.— sz. fr., ważną na 4 różne z poniżej
wymienionych letnisk z jedynogodniowym pobytom.
Referencje od przeszło 1000 rodzin. Żądajcie prospekta
(porto dołączyć).

BIURO PENSJONATÓW PESTALOZZI
(Federation Internationale des Pensionats Europeens)
Budapeszt, V. Alkotmany-strasse 4. I.
Telefon: Terez 242-36.

Kąpieliska i letniska:

W Węgrzech: Budapeszt, Siofok, w Szwajcarii: Genewa*, Lau-
sanne*, Neuchatel*, Luzern, Montreux*, Zürich, Lugano, St. Moritz;
we Francji: Paryż*, Deauville, Trouville, Biarritz, Aix-les-Bains
Grenoble*, Evian, (jezioro Genewskie), Chamonix nad francuską
Riwjerą: St. Raphael, Cannes, Nizza*, Juan-les-Pins, Monte-Carlo,
Menton, w Anglii: Londyn*, Cambrigde, Brighthon, Folkstone, we
Włoszech: San-Remo*, Nervi, Wenecja, Bordighera, Abbazia, Ric-
cione, Rzym*, Neapol, Palermo, Meran, w Austrii: Wiedeń*, Zel-
am-See, Linz*, Innsbruck*, Salzburg, w Niemczech: Berlin*, w Belgii:
Ostende, w Afryce: Algier, Tunis.

Miejscowości oznaczone gwiazdką, są stałymi internatami i kolon-
jami dla chłopców i dziewcząt (także dla dorosłych) otwarte przez cały rok,
wszystkie inne kąpieliska otwarte w lipcu, sierpniu i wrześniu.

Dla towarzyszt (25-50 proc.) zniżki. Bezpośrednie wagony (Sle-
pingi). Cena w internatach podczas roku szkolnego (od 15 września) 110 sz. fr.
miesięcznie.

Rok założenia 1908

Telefon 928

J. Zmijewski

GRUDZIĄDZ
TORUNSKA 6

poleca na nadechodzące święta wszelkie

artykuły męskie

Specjalność: kapelusze — białizna — krawaty
czapki — rękawiczki — trykotaże

Światowej marki kapelusze i to:

„Borsalino“, „Hüffel“, „Halban“ i „Damask“, „Goepfert“.

Wielki wybór

Ceny bezkonkurenc.

Udoskonalone maszyny do wyrobu:

Dachówki cementowej - Pustaków betono-
wych - Cembrowiny studziennej - Żłobów
:: :: :: Słupów - Płyt - Rur :: :: ::

poleca: **FABRYKA MASZYN**
RZEWUSKI i Ska, Warszawa, ul. Ordynacka nr. 7.
Zysk wytwórni betonowej w jednym r. wynosi ok.
5.000 do 6.000 zł. Żądajcie cenników i objaśnień.

Meble

najtańsze tylko

w Zakładzie Stolarskim
przy ulicy Spichrzowej nr. 22.
Wejście z Gł. Rynku obok D. Volksbank.
Przekonaj się, nie nie kosztuje
a napewno kupisz.

Rok zał. 1901. **BACZNOŚĆ.** Rok zał. 1901
Fotografie paszportowe na poczekaniu.
Portrety jakoteż powiększenia z małych i sta-
rych fotografii wykonuje
Zakład fotografii artyst. **JANA DESONKA**
GRUDZIĄDZ, Wybickiego nr. 9.
Rok zał. 1901. Wykon. się także ama-
torskie prace fotogr. Rok zał. 1901

Najtańsze źródło
zakupu wszelkie-
go rodzaju

Mebli

w Stolarsni Ogrodowa 5.
Wszelkie zamówienia wykonuje fachowo
i solidnie.

Restauracja Kawiarnia STRZEMIĘCIN

Dnia 13 Maja rb. od godz. 5,30 rano
poranny
KONCERT MAJOWY
Popołud. od godz. 3 nadzwyczajny
KONCERT
Wykon. koncertu tak porannego
jak i popoł. przez orkiestrę 18 p. ul.
O liczny udział prosi
Gospodarz K. Rybaczewski.

RENDEZ VOUS DLA PRZYJEZDNYCH

RESTAURACJA GRUDZIĄDZ

Plac 23 Stycznia nr. 19 — Telefon 725

Obiady z 3 dan 1,20 zł. gorące potrawy
oraz napoje wszelkiego gatunku o każdej
porze dnia. Lokal obok przystanku tram-
wajow. 5 min. od dworca. Otw. do 1 w nocy.

Kolacja a la carte już
od 80 grosz. począwszy.

Właśc.: Józef Grzeszkowiak.

RENDEZ VOUS DLA PRZYJEZDNYCH

Uczni szoforskich

na kursa przyjmuje
co 1 i 15 każdego mies.
Szkoła szoferska
Fr. Lipiński
Grudziądz
Mickiewicza 10
Telefon 943.
Najlepsza i najtańsza szkoła na Pomorze.
Dogodne warunki spłaty.
Doróżki samochod. na 6 osób do wynajęcia.

ANIE MEBLE

wszelkiego rodzaju, solidne wykonanie
z długoletnią gwarancją. Specjalność:
pokoje, jadalnie i sypialnie kupuje się
na dogodnych warunkach tylko przy
ulicy Groblowej 59 i Długiej 18.

Znawcy piją tylko

herbatę cejlońską
„Japończyk“

Polecamy

„Gwiazda Japonii“, „Nadzw-
yczajna“, „Nr. 17“ i w blaszan-
kach czerwonych oraz luzem

Dom Wysyłkowy „POLMYD“

St. Łotysz i Ska, Grudziądz
ulica Pańska 25. Telef. 89.

Pończochy

we wszystkich kolorach i ga-
tunkach w wielkim wyborze
stałe na składzie. Prima
„Bemberg“ Zł. 8,40

St. Trocha
Grudziądz, Toruńska 8.

Blacharskie i instalacyjne

roboty wszelkiego rodzaju wyko-
nuje tanio i dobrze

H. Grabowski
mistrz blacharski i elektryczny
Grudziądz, Spichrzowa 6. Telefon 449.

W piątek, dnia 11 bm. zmarł po krótkich i ciężkich cierpieniach nasz ukochany synek

TADEUSZ

w 4-tym roku życia, o czym zawiadamiają swych krewnych i znajomych w ciężkim smutku pogrążeni

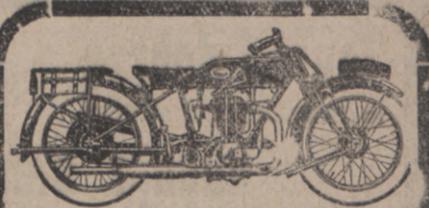
Franciszek i Helena z Łykowskich Skowrońscy.

Pogrzeb odbędzie się w poniedziałek 14 bm. o godz. 4-iej po południu, z domu żałoby ul. Kosciuszki 34.

MATERJAŁY na UBRANIA!

Damskie, męskie i dziecięce, na płaszcze, palta i kostjumy. Dodatki krawieckie do ubrań i płaszczy w wielkim wyborze. Materiałów damskich wielki wybór na suknie, kostjumy i płaszcze. Kamgarny na ubrania męskie, wiosenne i letnie, kamgarny na fraki i smokingi, żakiety i surduty, koverkoty i różne materiały na męskie płaszcze, materiały na spodnie duży wybór. Materiały od najtańszych do najdroższych.

„MARTA”, Grudziądz, ul. Lipowa 33 I piętro wejście od ulicy Kamińskiego. Właśc. Marta Lipowska. U W A G A: Ceny bez porównania znacznie niższe niż w sklepach i magazynach, gdyż sprzedaż w prywatnym mieszkaniu.

Motocykle

AJS - BSA TRIUMPH

Wszelkie modele stale na składzie Splat na raty dozwolona

Aug. Poschadel

Skład motocykli, rowerów i maszyn do szycia

Obwieszczenie urzędowe władz miejskich.

Według prawa prasowego odpowiada za dział niniejszy nadsekretnarz miejski **Dam. Raczkowski** w Grudziądzu.

Obwieszczenie.

W środę, dnia 16 maja rb. o godz. 10-iej odbędzie się w Rzeźni Miejskiej w Grudziądzu

licytacja

za natychmiastową zapłatą zafantowanej przez Miejski Urząd Egzekucyjny jednej zabitej świni.

Magistrat — Urząd Egzekucyjny.

Koniec działu ogłoszeń urzędowych

Sąd Powiatowy w Grudziądzu. 4. b. C. 483/28.

Publiczne doręczenie.

Skarb Państwa (8. Okręgowe Szoferstwo Intendentury w Toruniu) — powód — zastąpiony przez Prokuratorję Generalną Oddział w Poznaniu — wystąpił przeciw Wacławowi Ostrowickiemu, szeregowc. 65 pułku piechoty (Drużyna dowódcy) w Grudziądzu, dawniej zamieszkał w Tucholi (Pomorze) ul. Farna 2a — pozwananemu — obecnie nieznanego miejsca zamieszkania, ze skargą i wnioskiem o wyznaczenie terminu, w którym stawi wniosek o wydanie wyroku następującej treści:

1. Pozwanego zasądza się na zapłacenie 125 zł., 91 gr. wraz z odsetkami w wysokości 15% od 16. 10. 1926 r. do 28. 2. 1927 i 10% od 1. 3. 1927 r.
2. Koszta sporu ponosi pozwany.
3. Wyrok uznaje się za tymczasowo wykonalny.

Uzasadniając roszczenie to tytułem odszkodowania za bezprawne przywłaszczenie rzeczy mundurowych własności Skarbu Państwa.

Termin do ustnej rozprawy wyznaczono na dzień 12. VII. 1928 r. godz. 12, pokój 15, w Sądzie niżej podpisanym, na który pozwanego się wzywa.

Uchwałą tut. Sądu z dnia 1 maja 1928 zezwolono na publiczne doręczenie skargi.

Grudziądz, dnia 7 maja 1928 r.

Sąd Powiatowy.

Pracownia walizek

ul. Klasztorna 3.

Przyjmuje zamówienia i wykonuje reperacje walizek i torebek szybko i fachowo. Pokrowce na walizy.

Licytacja przymusowa

W środę, dnia 16-go maja 1928 r. o godz. 10-iej przed południem odbędzie się w podwórzu Pomorskiej Izby w Grudziądzu przy ulicy Lipowej nr. 25/27 sprzedaż

mebel, obuwia, materiału na ubrania, swetrów damskich, towarów kolonialnych, pieca szamotowego, oraz innych przedmiotów, domowych.

zajętych na pokrycie zaległości podatkowych.

Urząd Skarbowy Podatków i Oplat Skarb. Grudziądz miasto.

Przetarg przymusowy.

W poniedziałek, dnia 14 maja o godzinie 10-iej przed połudn. sprzedawany będzie w drodze przetargu przymusowego najczęściej dającemu za natychmiastową gotówkę

samochód osobowy.

Miejsce sprzedaży ul. Groblowa nr. 23 w podwórzu.

Józefowicz, komornik sądowy.

Przetarg przymusowy.

W sobotę, dnia 12 maja 1928 r. o godz. 11-iej przed poł. sprzedawac będą w drodze przetargu przymusowego za gotówkę najczęściej dającemu w Grudziądzu Plac 23 Stycznia nr. 12. w podwórzu co następuje:

- 2 maszyny do pisania „Adler” i „Ideal”, 2 blurka, 2 regaly do akt, 2 szafy ogniotrwałe, 3 biuka, 1 szafa.

Smaz, komornik sądowy.

MAZURKA

Pierwszorzędny program

Zmiana programu co 10 dni

LOKAL OTWARTY DO GODZ. 4.

Orkiestra dancinowa pod kierownictw. Ponieckiego.

Lokal odnowiony.

najlepszy

SMALEC

amerykański „Hansa special”

FUNKI 1,60 zł.

Bronisław Murawski

Grudziądz, Wybickiego 26.

Ostrzenie brzytw, nożyc i maszynek do włosów, noży rzeźniczych itp. wyk. solidnie i tanio

„SANITARJA” Grudziądz, J. Wybickiego 25. Wytwórnia protez wykonuje wszelkie aparaty ortopedyczne i protezy.

NOWO OTWARTE AUTORYZOWANE PRZEDSTAWICIELSTWO

FORD

MOTOR COMPANY

ST. MARLEWSKI i Sp.

GDAŃSK, DOMINIANSWALL NR. 10.

TELEFON 22464 TELEFON 22464

NA SKŁADZIE TRAKTORY „FORDSON” I CZĘŚCI ZAP.

KTO SIĘ JESZCZE NIE PRZEKONAŁ?

że najlepiej kupuje na miarę i już gotowe ubrania płaszcze i spodnie

u Jana Paluszkiewicza

ul. Wybickiego 21.

Z powodu nawalu pracy a zbliżających się Zielonych Świąt zaleca się już teraz zamawiać

grobowce i pomniki

które na czas ustanowione być mają. Wszelkie zamówienia zaliczaniem sąropulatnie. Na żądania kosztorys i rysunek.

J. Kostuchowski

Grudziądz Tuszewska - Grobla 1. Po cenach zniżonych

Nadzwyczajna okazja!

Męski zegarek złoty na rękę Omega zupełnie nowy Zł. 210

Now damski złoty zegarek ze złotą szeroką brzoletką ank. 15 Rub. . . . . Zł. 120

Damski zegarek złoty na taśmę ank. 15 Rub. . . . Zł. 60

Damskie pierścionki brylantowe, szafirowe „Markiza” Zł. 180

B. Papier

Grudziądz, Mickiewicza nr. 21 I. piętro przy poczcie (1021 a)

Baczność na raty!

Już nadeszły na sezon wiosenny i letni:

Damskie: kostjumy i płaszcze rypsowe i gabardynowe.

Męskie: ubrania, palta gabardynowe i gumowe.

Dziecięce: ubranka.

Uprasza się o łaskawe zwiedzenie magazynu bez przymusu kupna.

„Odzież”

Grudziądz ulica Toruńska 3.

„OKAZJOPOL”

Rzeźalniana 22 sprzedaje za bezcen sypialnię dębową i białą sosnową, kuchnię, meble pożydyczne, maszyny do szycia, krawieckie, szewskie, męskie, rowery, gramofony, zegary, zegarki ubrania, obrazy, kino wędrownie z filmami, oraz wszelkie używane przedmioty.